उर्लाबारी नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड : ५ सङ्ख्या : ११ मिति : असोज ११, २०७९

भाग - २

उर्लाबारी नगरपालिका, मोरङ

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी उर्लाबारी नगरपालिकाबाट सर्वसाधारणको जानकारीका लागि यो राजपत्र प्रकाशन गरिएको छ ।

स्वास्थ्य संस्था संचालन अनुमति तथा नवीकरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९

उर्लाबारी नगरपालिका

प्रस्तावना : नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ र मन्त्रीपरिषद्बाट स्वीकृत कार्य विस्तृतीकरणमा उल्लेखित स्थानीय तहले आमनागरिकलाई सर्वसुलभ र गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नुपर्ने जिम्मेवारी वहन गर्ने प्रयोजनका लागि सरकारी, निजि, सामुदायिक, गैरसरकारी वा सहकारीस्तरमा स्थापना हुने स्वास्थ्य सेवा विस्तार, स्तरोन्नति, स्वास्थ्य सेवा संचालन अनुमति प्रदान तथा नविकरण गर्ने प्रक्रियालाई सरल, सहज, व्यवस्थित तथा प्रभावकारी बनाई यस उर्लावारी नगरपालिका क्षेत्र भित्र स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्न वाञ्छनीय भएकाले र उर्लावारी नगरपालिकाको स्थानीय स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन, २०७५ का विभिन्न दफाहरु पुर्ण कार्यान्वयन गर्न सोही ऐनको दफा ४१ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी उर्लावारी नगरकार्यपालिकाले देहायको निर्देशिका बनाएको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस दस्तावेजको नाम "उर्लाबारी नगरपालिकाको स्वास्थ्य संस्था संचालन अनुमति तथा नवीकरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९" रहेको छ ।

(२) यो निर्देशिका उर्लाबारी नगरपालिकाको स्थानिय राजपत्रमा प्रकाशित भए पश्चात लागु हुनेछ ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा :-

(क) "अनुगमन समिति" भन्नाले उर्लावारी नगरपालिकाले गठन गर्ने अनुसूची १ बमोजिमको समिति सम्झनुपर्छ ।

(ख) "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकार, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय सम्झनुपर्छ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(ग) "प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना" भन्नाले प्रदेशमा रहने स्वास्थ्य क्षेत्र हेर्ने मन्त्रालय वा विभाग सम्झनु पर्छ ।

(घ) "कार्यपालिका " भन्नाले उर्लावारी नगरकार्यपालिका सम्झनु पर्दछ ।

(ङ) "नगरपालिका" भन्नाले उर्लावारी नगरपालिका सम्झनु पर्दछ ।

(च) "अस्पताल" भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कानून बमोजिम संस्थापित सरकारी अस्पताल, निजी अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, सामुदायिक अस्पताल, गैरसरकारी अस्पताल वा सहकारी अस्पताल सम्झनु पर्दछ ।

(छ) "आयुर्वेद अस्पताल" भन्नाले आयुर्वेद चिकित्सा पद्धतिमा आधारित भई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्था सम्झनु पर्छ र सो शब्दले आयुर्वेद चिकित्सा पद्धतिबाट उपचार गर्ने गरी सञ्चालन गरिएका नर्सिङ होम, पोली क्लिनिक, पञ्चकर्म अस्पताल समेतलाई जनाउँछ ।

(ज) "गैरसरकारी अस्पताल" भन्नाले मुनाफारहित उद्देश्यले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने प्रयोजनका लागि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनुपर्छ ।

(झ) "डाईग्नोस्टीक सेन्टर" भन्नाले निदानात्मक सेवाहरु जस्तैः प्रयोगशाला सेवा, रेडियो ईमेजिङ जस्ता सेवाहरु प्रदान गर्न कानून बमोजिम दर्ता भई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्ने संस्थालाई सम्झनु पर्छ ।

(ञ) "निजी अस्पताल वा नर्सिङ्ग होम" भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कम्पनी कानून बमोजिम स्थापना भई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त निजी अस्पताल वा नर्सिङ्ग होम सम्झनु पर्छ ।

(ट) "पोली क्लिनिक" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई एकै संस्थाबाट कम्तिमा पाँच वटा सेवा जस्तै बहिरङ्ग सेवा, प्रयोगशाला,

उर्लावारी नगरपालिका

रेडियो ईमेजिङ्ग, फिजियोथेरापी, परिवार नियोजन, खोप सेवा आदि जस्ता बहुसेवा उपलब्ध गराउने संस्थालाई सम्झनु पर्छ ।

(ठ) "कन्सल्टेन्ट" भन्नाले सम्बन्धित बिषयमा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट स्नातकोत्तर उपाधि डिग्री वा डिप्लोमा प्राप्त गरेका वा तोकिए बमोजिमका विशेषज्ञ तालीम प्राप्त गरी सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएका विशेषज्ञ चिकित्सक सम्झनुपर्छ ।

(ड) "सरकारी अस्पताल" भन्नाले नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व रहने गरी सार्वजनिक हितका लागि स्थापना भएका वा हुने स्वास्थ्य सेवा प्रदायक अस्पताल सम्झनु पर्छ ।

स्पष्टीकरण : यस खण्डका प्रयोजनका लागि "आंशिक स्वामित्व" भन्नाले नेपाल सरकारको कम्तीमा एकाउन्न प्रतिशत लगानीलाई सम्झनु पर्छ ।

(ढ) "सहकारी अस्पताल" भन्नाले सहकारीको सिद्धान्त बमोजिम सदस्य समेत लाई स्वास्थ्य सेवा दिने उद्देश्यले सहकारी ऐन, २०४८ बमोजिम दर्ता भई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनुपर्छ ।

(ण) "सामुदायिक अस्पताल" भन्नाले सम्बन्धित सरकारी निकायमा संस्था दर्ता भई सामुदायिक लगानी र व्यवस्थापनमा सञ्चालन हुने गरी मुनाफा रहित उद्देश्य लिई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनु पर्छ ।

(त) "स्वास्थ्य क्लिनिक" भन्नाले कुनै पनि व्यक्तिलाई स्वास्थ्य सम्बन्धी जाँच गर्ने, उपचार सम्बन्धी आवश्यक परामर्श, एक स्थानबाट पाँचवटा भन्दा कम सेवा जस्तै बहिरङ्ग सेवा, प्रयोगशाला, रेडियो ईमेजिङ्ग, फिजियोथेरापी, खोप सेवा, परिवार नियोजन जस्ता सेवा उपलब्ध गराउनका लागि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएका संस्थालाई

उर्लाबारी नगरपालिका

सम्झनु पर्छ र सो शब्दले निजी क्लिनिक, आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा सेवा समेतलाई जनाउँदछ।

(थ) "स्वास्थ्य संस्था" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई उर्लाबारी नगरपालिकाबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल, पोली क्लिनिक, स्वास्थ्य क्लिनिक, प्रयोगशाला जस्ता सेवाहरु सञ्चालन गर्ने संस्था सम्झनु पर्छ र सो शब्दले आयुर्वेद अस्पताल समेतलाई जनाउँछ।

(द) "संस्था दर्ता गर्ने निकाय" भन्नाले यस निर्देशिका बमोजिम स्वास्थ्य सेवा संचालन अनुमति लिनुपूर्व प्रचलित कानून बमोजिम संस्था दर्ता गर्ने निकाय सम्झनुपर्छ।

(ध) "गैरसरकारी अस्पताल" भन्नाले मुनाफा रहित उद्देश्यले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने प्रयोजनको लागि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनुपर्छ।

(न) "भवन संहिता" भन्नाले भवन ऐन, २०५५ को दफा ३ कोउपदफा (२) बमोजिम नेपाल सरकारबाट स्वीकृत राष्ट्रिय भवन संहिता सम्झनु पर्छ।

(प) "भवन निर्माण मापदण्ड" भन्नाले भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड, २०६४ मा उल्लेखित मापदण्ड सम्झनुपर्छ र सो शब्दले स्वास्थ्य सम्बन्धी भवनको लागि छुट्टै मापदण्ड नभएको स्थानको हकमा अनुसूची-२ मा उल्लेखित भवन निर्माण मापदण्ड समेतलाई जनाउँछ।

(फ) "प्रचलित कानुन" भन्नाले नेपाल सरकारको राजपत्रमा प्रकाशित भई हाल कार्यान्वयनमा रहेका कानुनहरु साथै संघिय सरकार, प्रदेश सरकार तथा उर्लाबारी नगरपालिकाले राजपत्रमा प्रकाशित गरेका कानुनहरु लाई सम्झनु पर्दछ।

उर्लाबारी नगरपालिका

परिच्छेद २

स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन अनुमति प्रक्रिया

३.स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति दिने निकायहरु : (१) देहाय बमोजिमका स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नति गर्न देहायका निकायले अनुमति दिन सक्नेछ :-

(क) स्वास्थ्य क्लिनिक, डाईग्नोष्टिक सेन्टर, पोली क्लिनिक तथा पच्चीस शैया सम्मका जनरल अस्पतालका लागि नगर कार्यपालिकाबाट,

(ख) आयुर्वेद तथा अन्य वैकल्पिक चिकित्सा सँग सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरुका हकमा दशशैया सम्मका अस्पतालका लागि नगर कार्यपालिकाबाट,

(ग) दश शैया भन्दा माथिका आयुर्वेद तथा अन्य वैकल्पिक चिकित्सा सँग सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरु, पच्चिस शैया भन्दा माथिका अस्पतालहरु र विशेषज्ञ अस्पताल दर्ता गर्नको लागि कार्यपालिकाको सिफारिसमा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना वा मन्त्रालयबाट,

(२) कार्यपालिकाको निर्णयमा स्वास्थ्य संस्था दर्ता वा स्तरोन्नती भए पछि सो को विवरण तोकिएको ढाँचामा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनालाई दिनुपर्नेछ ।

४.पूर्वाधार निर्माण मनसाय पत्रका लागि निवेदन दिनुपर्ने: (१) यस निर्देशिका बमोजिम स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना, स्वास्थ्य सेवा विस्तार वा स्तरोन्नति गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न इच्छुक स्वास्थ्य सस्थाले आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्ने प्रयोजनका लागि अनुसूची ३ बमोजिमका ढाँचामा मनसाय पत्रका लागि नगरपालिका समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा नगरपालिकाले निवेदन प्राप्त भएको पन्ध्र कार्यदिन भित्र देहायका विवरणहरु परीक्षण गर्ने प्रयोजनका लागि अनुगमन समिति खटाउनेछ :-

(क) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाको व्यावसायिक कार्ययोजना,

(ख) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्था रहने स्थानको उपयुक्तता र जग्गाको पर्याप्तता,

(ग) प्रारम्भिक वातवारणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन,

(घ) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा पुऱ्याउने क्षेत्र, सो क्षेत्रको जनसंख्या/जनघनत्व,

(ङ) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा पुऱ्याउने क्षेत्रमा अन्य अस्पतालहरुको अवस्थिति र प्रस्तावित अस्पतालले पुऱ्याउने थप योगदान,

(३) अनुगमन समितिले उपदफा (२) मा उल्लिखित विषयहरुको विश्लेषण गरी स्पष्ट राय सहितको प्रतिवेदन तीस दिनभित्र नगरकार्यपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उदफा (३) बमोजिमका प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि सो प्रतिवेदनको आधारमा पूर्वाधार निर्माणका लागि अनुमति दिन उपयुक्त हुने देखिएमा प्रतिवेदन प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र नगरकार्यपालिकाको निर्णयबाट बढीमा तीन वर्षसम्मको समयावधि दिई पूर्वाधार निर्माणका लागि निवेदकलाई मनसायपत्र (Letter of Intent) प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिमको अवधिभित्र मनासिव कारण परी पूर्वाधार निर्माण गर्न नसकेको भनी समयावधि थपका लागि सम्बन्धित अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाले अनुरोध गरेमा नगरकार्यपालिकाको निर्णय अनुसार त्यस्ता

अस्पताललाई बढीमा दुई वर्षमा नबढ्ने गरी पूर्वाधार निर्माणका लागि समयावधि थप गर्न सक्नेछ ।

५.सञ्चालन अनुमति दिन सकिनेः (१) दफा ४ बमोजिम पूर्वाधार निर्माण कार्यसम्पन्न भए पछि सो पूर्वाधार तयार भएको व्यहोरा सहित सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा सञ्चालन गर्ने आवश्यक कागजातहरु संलग्न गरी अनुसूची ४ बमोजिमको ढाँचामा नगरपालिका समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

तर स्वास्थ्य क्लिनिक, रेडियो ईमेजिङ सेवा तथा पोलिक्लिनिक स्थापना तथा सञ्चालन अनुमतिका लागि अनुसूची ५ बमोजिमका ढाँचामा निवेदन दिनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा नगरपालिकाले निवेदन प्राप्त गरेको मितिले पन्ध्र दिन भित्र अनुगमन समिति खटाउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम खटिएको अनुगमन समितिले तिस दिन भित्र स्थलगत निरीक्षण गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गर्न उपयुक्त भए नभएको राय सहितको प्रतिवेदन नगरकार्यपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम अनुगमन समितिको प्रतिवेदनको आधार र यस निर्देशिकामा उल्लेखित अन्य मापदण्ड पूरा गरेका स्वास्थ्य संस्थालाई नगरकार्यपालिकाको निर्णयबाट तिन वर्षका लागि स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति दिन सक्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम स्वास्थ्य संस्थालाई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति दिने / नदिने सम्बन्धमा उपदफा (३) बमोजिम अनुगमन समितिको प्रतिवेदन प्राप्त भएको मितिले तिस दिन भित्र निर्णय गरी सक्नुपर्नेछ र सोको जानकारी सम्बन्धित संस्थालाई दिनुपर्नेछ ।

(६) यो निर्देशिका प्रारम्भ हुँदाका बखत संस्था दर्ता गर्ने निकायमा दर्ता भएको तर दफा (५) बमोजिम अनुमतिका लागि निवेदन नदिई सञ्चालन

रत्ननगर नगरपालिका

गरिरहेका स्वास्थ्य संस्थाले अनुसूची-६ मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुरको अतिरिक्त दुइ गुणा बढी दस्तुर लिई एक पटकको लागि निर्देशिका बमोजिमको प्रकृया पूरा गरी नगरकार्यपालिकाको निर्णयबाट सञ्चालन अनुमति दिन सकिने छ ।

(७) यो निर्देशिका प्रारम्भ हुँदाका बखत संस्था दर्ता गर्ने निकायमा दर्ता भई अनुमतिको लागि निवेदन दिएका स्वास्थ्य संस्थाले अनुसूची –६ मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुरको अतिरिक्त लाग्ने दस्तुरमा ५० प्रतिशत बढि दस्तुर बुझाएमा एक पटकको लागि निर्देशिका बमोजिमको प्रकृया पुरा गरी नगरकार्यपालिकाको निर्णयबाट सञ्चालन अनुमति दिन सकिनेछ ।

(८) उपदफा (२) (३) र (५) बमोजिम तोकिएको म्याद भित्र अख्तियार प्राप्त अधिकारीले कार्य सम्पन्न नगरेमा अनुमतिका लागि निवेदन दिने स्वास्थ्य संस्थाले एक तह माथिल्लो निकायमा उजुर गर्न सक्नेछ । यसरी प्राप्त भएको उजुरी सम्बन्धमा सम्बन्धित माथिल्लो निकायले उपदफा (२), (३) र (५) मा तोकिएको म्यादमा नबढ्ने गरी शीघ्र अनुगमनको व्यवस्था मिलाई सञ्चालन अनुमतिको व्यवस्था गरिदिन सक्नेछ ।

६.थप सेवा विस्तार गर्न वा शाखा स्थापना गर्न अनुमति लिनुपर्ने : स्वास्थ्य संस्थाले आफूले सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति पाएका सेवाको अतिरिक्त थप सेवा विस्तार गर्न वा शाखा स्थापना गरी सेवा सञ्चालन गर्न चाहेमा अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट यस निर्देशिका बमोजिमका प्रकृया पुरा गरी अनुमति प्राप्त गर्नुपर्नेछ ।

७. पुन : अनुमति प्राप्त गर्न निवेदन दिनुपर्ने : (१) यो निर्देशिका प्रारम्भ हुँदाका बखत सञ्चालन स्वीकृति लिएका स्वास्थ्य संस्थाले यस निर्देशिका बमोजिम तोकिएको पूर्वाधार तथा मापदण्ड कार्यान्वयन प्रयोजनका लागि यो निर्देशिका प्रारम्भ भए पछि तोकिएको अवधिभित्र पूर्वाधार तयारी योजना (भवन प्रबलीकरण वा नयाँ निर्माण योजना) सहित नगरपालिका समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा उर्लावारी नगरपालिकाले त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थालाई यस निर्देशिका बमोजिम तोकेको पूर्वाधार पुरा गर्नका लागि तीन वर्ष र मापदण्ड कायम गर्नका लागि एक बर्षको समयावधि दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम समयावधि थप भएका स्वास्थ्य संस्थाले प्रत्येक छ/छ महिनामा प्रगति प्रतिवेदन नगरपालिका समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।

(४) प्रबलिकरण हुने अस्पताल वा नयाँ निर्माण गर्न अनुमति लिई साविकको भवनबाट सेवा दिईरहेका स्वास्थ्य संस्थाले निर्माण अवधि भरका लागि भवनको कारण वा अस्पतालको औजार उपकरणले हुनसक्ने दुर्घटनाको लागि शैया क्षमता बराबरका संख्यामा प्रति व्यक्ति दुईलाख रुपैया बराबरका सामुहिक दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिमका प्रकृया पुरा गरेका स्वास्थ्य संस्थालाई दफा ५ बमोजिम स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गरिनेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम अनुमतिका लागि निवेदन नदिने, निवेदन दिए पनि अनुमति नपाउने वा निर्धारित अबधि भित्र पूर्वाधार वा मापदण्ड कायम नगर्ने स्वास्थ्य संस्थाको अनुमति नगरकार्यपालिकाले खारेज गर्नेछ ।

८.अनुमति दस्तुर र कर बुझाउनुपर्ने : (१) स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नति गर्न अनुमति प्राप्त भएमा सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाले अनुसूची ६ मा उल्लेख भए बमोजिमको अनुमति दस्तुर नगरपालिकालाई बुझाउनुपर्नेछ ।

(२) यस निर्देशिका वमोजिम सेवा संचालन गर्न अनुमति प्राप्त स्वास्थ्य संस्थाले उपदफा १ वमोजिमको दस्तुर बाहेक नगरपालिकाले तोकेवमोजिमको वार्षिक कर तथा प्रचलित कानुन वमोजिम अन्य निकायमा वुझाउनु पर्ने कर दस्तुर रकम प्रत्येक वर्ष तोकिएको समय भित्र बुझाउनु पर्नेछ ।

(३) अनुसूचि ६ र उपदफा २ बमोजिमको कर दस्तुर नवुझाउने स्वास्थ्य संस्थाको संचालन अनुमति प्रदान र नविकरण गरिने छैन ।

९.नवीकरण गराउनुपर्ने : (१) यस निर्देशिका बमोजिम स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त स्वास्थ्य संस्थाले सेवा सञ्चालन अनुमतिको अवधि समाप्त भएको मितिले ३ महिना भित्र नगरपालिका समक्ष नवीकरणका लागि निवेदन दिनुपर्नेछ । प्राप्त निवेदन उपर नगरपालिकाले आवश्यक जाँच बुझ गरि नविकरण गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा नगरपालिकाले अनुसूची ६ मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुर लिई दुई वर्षका लागि स्वास्थ्य संस्थालाई सेवा सञ्चालन अनुमतिको नवीकरण गरिदिन सक्नेछ । तर यो निर्देशिका प्रारम्भ हुन अघि स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गर्ने अनुमति पाएका स्वास्थ्य संस्थाको हकमा त्यस्तो स्वास्थ्य संस्थाले यस निर्देशिका बमोजिम तोकिएको मापदण्ड तथा पूर्वाधार कायम नगरेसम्म तीन बर्षमा नबढाई प्रत्येक एक बर्षका लागि अनुमति नवीकरण गरि दिन सक्नेछ । तीन बर्ष भित्र पनि यस निर्देशिका वमोजिम मापदण्ड तथा पुर्वाधार तयार नगरेमा स्वास्थ्य संस्थाको सेवा सञ्चालन अनुमतिपत्र स्वतः खारेज हुनेछ र सोको जानकारी प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनामा समेत दिनुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमका अवधि भित्र मनासिब कारण परी निवेदन पेश गर्न नसकेको भनी कारण खुलाई थप तीन महिना भित्र निवेदन पेश गरेमा दोब्बर नवीकरण दस्तुर लिई नगरपालिकाले सेवा सञ्चालन अनुमति नवीकरण गरि दिन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (२) वा (३) बमोजिमको अवधिभित्र नवीकरणका लागि निवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थाको सेवा सञ्चालन अनुमतिपत्र स्वतः खारेज हुनेछ र सोको जानकारी प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनामा समेत दिनुपर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा उल्लेख गरिएको भएता पनि यो उपदफा प्रारम्भ हुँदाका बखत सम्म अनुमति नवीकरण नगरेका स्वास्थ्य संस्थाले तोकिएको समयभित्र अनुमतिका लागि निवेदन दिएमा अनुसूची -६ मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुरको अतिरिक्त पाँच गुणा बढी नवीकरण दस्तुर लिई एक पटकको लागि निर्देशिका बमोजिमको प्रकृया पुरा गरी त्यस्तो अनुमति नवीकरण गरिदिन सकिनेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिमको अवधिभित्र नवीकरणका लागि निवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थाको सेवा सञ्चालन अनुमतिपत्र स्वतः खारेज हुनेछ र सोको जानकारी प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनामा समेत दिनुपर्नेछ ।

१०.गुणस्तर तथा मापदण्ड अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था : (१) स्वास्थ्य संस्थाले आफूले प्रदान गरेका सेवाहरुको यस निर्देशिकामा उल्लिखित मापदण्ड बमोजिमको गुणस्तर भए नभएको सम्बन्धमा प्रत्येक बर्ष परीक्षण (स्वःमूल्यांकन्) गराई सोको प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिना भित्र नगरपालिका समक्ष अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको अवधिभित्र प्रतिवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थालाई सो प्रतिवेदन पेश गर्न नगरपालिकाले निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) मा जुन सुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नगरपालिका, प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना र मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार जोखिम, भौगोलिक अवस्थिति, बिरामीको चाप, शल्यक्रियाको संख्या, वित्तीय लगानीका आधारमा नमूना छनौट गरी स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरेको सेवाको गुणस्तर तथा यस निर्देशिकाको मापदण्ड पुरा गरे नगरेको सम्बन्धमा निरीक्षण तथा अनुगमन गर्न वा गराउन सक्नेछ ।

(४) यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुन सुकै कुरा लेखिएका भए तापनि प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना तथा मन्त्रालयले जुन सुकै निकायबाट सेवा सञ्चालन अनुमति प्राप्त गरेको अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाको अनुगमन गर्न सक्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(५)उपदफा (३) वा (४) बमोजिम नियमित वा आकस्मिक अनुगमन गर्दा तोकिएका गुणस्तर वा पूर्वाधार पूरा नगरी सेवा सञ्चालन गरेको पाईएमा त्यस्ता संस्थालाई तत्काल सुधारका लागि बढीमा तीन महिनाको म्याद दिई सुधारको मौका दिन सकिनेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम निरीक्षण तथा अनुगमनका क्रममा दिएको निर्देशन पालना नगर्ने, यस निर्देशिका बमोजिमका गुणस्तर तथा पूर्वाधार मापदण्ड पूरा नगर्ने वा गुणस्तर परीक्षणको वार्षिक प्रतिवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थालाई नगरपालिकाले त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरि आएको सेवा पूर्ण वा आंशिकरुपमा तत्काल बन्द गर्न आदेश दिन सक्नेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम स्वास्थ्य संस्थालाई कारबाही गर्नुपूर्व सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थालाई मनासिब माफिको सफाइ पेश गर्न मौका दिनुपर्नेछ ।

(८) यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अन्य प्रचलित कानून बमोजिम गरिने अनुगमनलाई यो व्यवस्थाले सीमित गर्नेछैन ।

(९) स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन सम्बन्धी अनुमति लिने प्रक्रिया प्रारम्भ नगरेका स्वास्थ्य संस्थामा कुनै पनि चिकित्सक, नर्स, वा स्वास्थ्यकर्मीले क्लिनिकल प्राक्टिस गर्न पाउने छैन । कुनै चिकित्सक, नर्स वा स्वास्थ्यकर्मीले त्यस्तो संस्थामा क्लिनिकल प्राक्टिस गरेमा निजलाई कारवाहीको लागि सम्बन्धित परिषद्मा लेखी पठाईनेछ ।

११.निवेदन दिन सक्ने : (१) दफा १० को उपदफा (७) बमोजिम दिएका आदेश वा अनुगमन समितिले यस निर्देशिका बमोजिम पेश गरेको अनुगमन प्रतिवेदन उपर चित्त नबुझ्ने स्वास्थ्य संस्थाले त्यस्तो प्रतिवेदन पेश भएको मितिले १५ दिन भित्र चित्त नबुझ्नुको स्पष्ट आधार र कारण सहित पुनरावलोकनको लागि प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त भएको निवेदन उपर नगरपालिकाको प्रतिकृया समेत लिई प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनाले छानविन गरी यथाशीघ्र निर्णय गर्नेछ र सो सम्बन्धमा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनाले गरेको निर्णय अन्तिम हुने छ ।

१२.स्वास्थ्य संस्था गाभिई सेवा सञ्चालन गर्न सक्ने : स्वास्थ्य सेवालाई गुणस्तरीय, प्रभावकारी तथा सुविधायुक्त बनाउन सञ्चालनमा रहेका एक भन्दा वढी स्वास्थ्य संस्थाहरु एक आपसमा गाभिई सेवा सञ्चालन गर्न चाहेमा सेवा सञ्चालन गर्न नगरपालिका समक्ष त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाहरुले संयुक्त रुपमा निवेदन दिन सक्नेछन् ।

१३.अनुमति खारेजी तथा कारवाही सम्बन्धि व्यवस्था : (१) यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुन सुकै कुरा लेखिएको भएता पनि नगरपालिकाले स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन सम्बन्धी अनुमति वा नवीकरण गर्न एक पटकको लागि समय अवधि तोकी सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गर्नसक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको अवधिभित्र स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन सम्बन्धी अनुमति नलिने स्वास्थ्य संस्था र दफा ९ को उपदफा (५) बमोजिमको अवधिभित्र नवीकरण नगर्ने स्वास्थ्य संस्थाको अनुमति स्वतः खारेज हुनेछ ।

परिच्छेद ३

स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन तथा गुणस्तर सम्बन्धी व्यवस्था

१४. स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन : (१) यस निर्देशिका बमोजिम अनुमति नलिई कसैले पनि स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्नुहुदैन ।

(२) कसैले यस निर्देशिका बमोजिम अनुमति नलिई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गरेको पाइएमा सो कार्य रोक्न तथा त्यस्तो स्वास्थ्य संस्था आवश्यक कानूनी कारवाहीको लागि नगरपालिकाले सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउनेछ र

उर्लाबारी नगरपालिका

त्यस्ता संस्थाका सञ्चालक भविष्यमा स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन अनुमति प्रदान नगर्ने गरी अभिलेख समेत राखिनेछ ।

(३) स्वास्थ्य संस्थाले आफनो उद्देश्य र क्षमता अनुसार दफा ३ (१) बमोजिमका उर्लाबारी नगरपालिका, नगरकार्यपालिकाको कार्यालयबाट अनुमति लिई देहायका सेवाको समुचित व्यवस्था गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न सक्नेछ :-

(क) आकस्मिक सेवा,

(ख) बहिरंग सेवा,

(ग) अन्तरंग सेवा,

(घ) निदानात्मक सेवा (प्रयोगशाला, रेडियो ईमेजिङ आदि),

(ङ) शल्यक्रिया सेवा,

(च) सघन उपचार सेवा,

(छ) प्रबर्द्धनात्मक तथा प्रतिरोधात्मक सेवा,

(ज) विशेषज्ञ सेवा,

(झ) फार्मेसी सेवा,

(ञ) रक्त सञ्चार सेवा,

(ट) फिजियोथेरापी सेवा,

(ठ) शवगृह व्यवस्था,

(ड) अस्पताल व्यवस्थापन,

(ढ) वातावरण व्यवस्थापन,

(ण) स्वास्थ्य संस्थाबाट निष्काशित फोहरमैला व्यवस्थापन ।

उर्लाबारी नगरपालिका

१५. गुणस्तर सुनिश्चितता सम्बन्धी मापदण्ड : (१) स्वास्थ्य संस्थाले दफा १४ को उपदफा ३ बमोजिमका स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्दा उर्लावारी नगरपालिका वाट संचालन अनुमति प्रदान गरीनेमा देहायको गुणस्तरको सुनिश्चितता गर्नुका साथै देहायका उल्लिखित मापदण्डहरुको समेत पालना गरेको हुनु पर्नेछ र प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना वा मन्त्रालय बाट संचालन अनुमति प्रदान गरी यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र संचालन हुने स्वास्थ्य संस्थाले देहायको गुणस्तर र मापदण्डहरुका अतिरिक्त सोहि निकायले तोकेको गुणस्तर र मापदण्ड समेत पुरा गर्नु पर्नेछ :-

(क) बहिरंग विभागमा आउने बिरामीको चापका आधारमा बिरामी दर्ता, विशेषज्ञ परामर्श, निदानात्मक सेवाहरु र औषधी कक्षमा छिटोछरितो सेवा दिने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

(ख) स्वास्थ्य संस्थामा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम संक्रमण नियन्त्रण (Infection Prevention) को व्यवस्था हुनुपर्नेछ र सोको नियमित र प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।

(ग) स्वास्थ्य संस्थाले विभिन्न ईकाईबाट प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाहरु स्तरीय रुपमा सञ्चालन गर्न कार्यसञ्चालन निर्देशिका (Standard Operating Manual) तयार गरी लागु गर्नु पर्नेछ ।

(घ) स्वास्थ्य संस्थाले बहिरङ्ग सेवा प्रदान गर्ने चिकित्सकहरु उपलब्ध हुने समय तालिका (दिन र बार खुल्न गरी) सवैले देख्न ठाउँमा राखिएको हुनुपर्नेछ ।

(ङ) स्वास्थ्य संस्थाले उपलब्ध गराउने भनिएको विशेषज्ञ सेवा सम्बन्धित बिशेषज्ञ चिकित्सकबाट प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

(च) बिरामीले आफूले सेवा लिन चाहेको चिकित्सकबाट सेवा लिन पाउने व्यवस्था सुनिश्चित गर्नुपर्नेछ ।

उर्लावारी नगरपालिका

(छ) बिरामी वा बिरामीको रेख देख गर्ने व्यक्तिलाई रोग र उपचार पद्धतिबारे स्पष्ट जानकारी दिने व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।

(ज) स्वास्थ्य संस्था परिसर तथा सेवा दिने कक्षहरु नियमित रुपमा सफा सुग्घर राखिएको हुनुपर्नेछ ।

(झ) सबैले देख्ने स्थानमा उजुरी पेटिका राखिएको हुनुपर्नेछ ।

(ञ) जनगुनासो व्यवस्थापनका लागि गुनासो सुन्ने अधिकारी तोकी जनगुनासो तथा पर्न आएका उजुरी समाधान गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्नेछ । साथै समाधान हुन नसक्नेभएमा सोको कारण सम्बन्धित व्यक्तिलाई जानकारी गराउनुपर्नेछ ।

(ट) बिरामीले संस्थाबाट सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने शुल्क, प्रकृया तथा अवधि समेत खुलाएको बिरामी बडापत्र (Patient Charter) अस्पतालमा अनुसूची ७ को ढाँचामा तयार गरी सबैले देखिने गरी राख्नु पर्नेछ र सोही अनुरुप सेवाको सुनिश्चितता गर्नुपर्नेछ ।

(ठ) स्वास्थ्य संस्थामा आउने बिरामीलाई आवश्यक पर्ने जानकारी गराउन सोधपुछ वा सहायता कक्षको व्यवस्था गरी सेवाग्राहीलाई आवश्यक जानकारी दिन व्यवस्था गरेको हुर्नुपर्नेछ ।

(ड) सेवा प्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरुको सुरक्षाका लागि विभिन्न सरुवा रोग विरुद्धका खोप तथा व्यक्तिगत सुरक्षा व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ढ) हरेक स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरुको सेवा शर्तसम्बन्धी विनियम बनाएको हुनुपर्नेछ ।

(ण) स्वास्थ्य संस्थाले नेपाल सरकारबाट सञ्चालित सेवा वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकारले तोकेका प्रोटोकल/मापदण्ड/निर्देशिका अनिवार्य रुपमा पालना गरेको हुनुपर्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(त) अस्पतालले चौबीसै घण्टा चिकित्सक तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट आकस्मिक सेवा दिएको हुनु पर्नेछ ।

(थ) अस्पतालमा रहेको आकस्मिक शैया क्षमताको आधारमा चिकित्सक तथा अन्य स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था गरेको हुनुपर्नेछ र सोको विवरण अनुसुची ८ बमोजिमको ढाँचामा सबैले देख्ने ठाँउमा राख्नुपर्नेछ ।

(द) आकस्मिक विभागवाट बिरामी भर्नागर्ने, रिफर गर्ने, बिरामीको रेफरल प्रकृया र बिरामी सार्ने पद्धति स्पष्ट परिभाषित भएको हुन पर्नेछ र सोको व्यवहोरा बमोजिमको ढाँचामा सबैले देख्ने ठाँउमा राख्नु पर्नेछ ।

(ध) अस्पतालमा उपचारका लागि आउने विपन्न, असहाय, बेवारिसे बिरामीका लागि कुल शैयाको दश प्रतिशत शैया छुट्याई निःशुल्क औषधि उपचार अनिवार्य रुपमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । अस्पताल वाहेक अन्य स्वास्थ्य संस्थाले समेत नगरपालिकाले तोके वमोजिम जम्मा विरामि संख्याको दश प्रतिशतमा नघटने गरी उपचारका लागि आउने विपन्न, असहाय, बेवारिसे बिरामिका लागी निश्चित प्रतिशत छुट वा पुर्ण रुपमा निःशुल्क उपचार गर्नु पर्नेछ र सोको अनुगमन नगरपालिकाले गर्नेछ ।

(न) खण्ड (ध) बमोजिम उपलब्ध गराएका उपचार सेवाको अभिलेख राखी सोको प्रतिवेदन उर्लावारी नगरपालिकाको कार्यालयमा नियमित रुपमा पठाउनुपर्नेछ ।

(प) अस्पतालहरुमा ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई विशेष किसिमका सुविधाको व्यवस्था हुनपर्ने र आवश्यक मात्रामा शैया छुटयाउनुपर्नेछ ।

(फ) स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गरिने भवन र अन्य पूर्वाधार भवन संहिता र सम्बन्धित क्षेत्र भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड अनुरुप हुनुपर्नेछ ।

(ब) अस्पतालले विपद् व्यवस्थापनको कार्ययोजना बनाएको हुनुपर्नेछ । सो कार्यका लागि सम्पर्क व्यक्ति तोकी सोको जानकारी नगरपालिकाको कार्यालय र जिल्ला समन्वय समितिमा दिनु पर्नेछ

(भ) अस्पतालले सूचना अधिकारी तोक्नुपर्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

परिच्छेद ४

अस्पताल सम्बन्धी मापदण्डहरू

१६.**अस्पतालको पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्डहरु :** (१) दशशैया भन्दा माथिका आयुर्वेद तथा अन्य वैकल्पिक चिकित्सा सँग सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरु,पच्चिस शैया भन्दा माथिका अस्पतालहरु र विशेषज्ञ अस्पतालको लागि पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्डहरु प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना वा मन्त्रालयले तोके बमोजिम हुनेछ ।

(२) उर्लावारी नगरपालिकामा दर्ता हुने २५ शैया सम्मका अस्पतालहरुले सेवा सञ्चालन गर्दा देहाय बमोजिमको पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्ड पूरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) अस्पताल रहने स्थान धुवाँ, धुलो, ध्वनि, जल तथा जमिन प्रदूषणबाट मुक्त भएको ।

(ख) अस्पताल रहने क्षेत्र र हाताभित्र उपयुक्त सुरक्षाको व्यवस्था भएको ।

(ग) अस्पताल स्थापना हुने स्थान सडक यातायातको पहुँच भएको ।

(घ) पानी, बिजुली र सञ्चार सुबिधा उपलब्ध भएको ।

(ङ) सवारी साधन पार्किङका लागि पर्याप्त व्यवस्था भएको ।

(च) अस्पताल परिसरमा स्वस्थकर वातावरणका लागि बृक्षारोपण तथा बगैचाको व्यवस्था भएको ।

(छ) जोखिमपूर्ण फोहर व्यवस्थापनका लागि उपयुक्त प्रविधिको व्यवस्था गर्नुका साथै फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ र फोहरमैला व्यवस्थापन नियमावली, २०७० बमोजिम फोहर व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पूर्वाधार व्यवस्था मिलाएको ।

(३) आकस्मिक सेवाका लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्ड पुरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) कुल शैया क्षमताको कम्तिमा दश प्रतिशतका दरले आकस्मिक कक्षमा शैयाहरू उपलब्ध हुनु पर्नेछ । आकस्मिक सेवाका लागि

उर्लावारी नगरपालिका

छुट्याएको शैयालाई देहाय अनुरुप वर्गीकरण गरी सेवा दिने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछः-

(१) Red (R) = अति सिकिस्त बिरामीको सेवा दिने शैया बराबर एक प्रतिशत,

(२) Yellow (Y) = सिकिस्त बिरामीको सेवा दिने शैया बराबर दुई प्रतिशत,

(३) Green (G) = सामान्य बिरामीको सेवा दिने शैया बराबर तीन प्रतिशत,

(४) Black (B) = मृत्यु भईसकेका बिरामीलाई राख्ने शैया बराबर एक प्रतिशत,

(५) Observation Room/Bed बराबर तीन प्रतिशत, दश प्रतिशत भन्दा बढी शैया छुट्याएको सन्दर्भमा माथि उल्लेख भएका वर्गीकरणको अनुपातमा शैयाको बाँडफाँड हुनु पर्नेछ ।

(ख) आकस्मिक कक्ष सञ्चालन गर्दा अल्ट्रासाउण्ड, एक्सरे इमेजिङ सेवा, प्रयोगशाला, ओ.पी.डी., ओ.टी. तथा अन्य वार्डहरूमा समेत सजिलै बिरामी ल्याउन लैजान सकिने (ह्विलचेर/ट्रली ,स्टेचर) गरी सञ्चालनमा ल्याएको हुनु पर्नेछ ।

(ग) आकस्मिक कक्षमा प्रतिक्षालय, शौचालय, ट्रायज (Triage Room) चेन्जिङ्ग रुम, Medico-legal Case जस्तै Rape victim आदिको लागि गोपनियता सुनिश्चित हुने कोठाका समेत व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(घ) चौबीसै घण्टा आकस्मिक सेवा दिने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्नेछ ।

(ङ) पच्चिस शैया क्षमताका अस्पतालमा आकस्मिक सेवाका लागि दक्ष स्वास्थ्यकर्मी चिकित्सक चौबीसै घण्टा र सम्बधित बिषयको कन्सल्ट्याण्ट चिकित्सक (on call) मा उपलब्ध हुने व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(च) आकस्मिक विभागवाट बिरामी भर्ना गर्न, रिफर गर्ने बिरामीको रेफरल प्रकृया तथा बिरामी सार्ने पद्धति स्पष्ट रुपमा परिभाषित रहेको हुनु पर्नेछ ।

(छ) प्रकोपजन्य रोगहरु, प्राकृतिक प्रकोप जस्ता पक्षहरुलाई बिचार गरी आकस्मिक उपचार सेवाका लागि संस्थाले विपत-व्यवस्थापन योजना बनाएको हुनु पर्नेछ ।

(ज) आकस्मिक सेवामा काम गर्ने जनशक्ति कम्तिमा Basic Life Support (BLS)/Primary Trauma Care (PTC)/Advance Cardiac Life Support (ACLS)/ Advance Trauma Life Support (ATLS) आदि सम्बन्धी तालिम लिएको हुनु पर्नेछ ।

(४) बहिरंग विभागका लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्ड पुरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) अस्पतालबाट प्रदान हुने प्रत्येक विशेषज्ञ सेवाका लागि ओ.पी.डी. कक्षको व्यवस्था मिलाएको ।

(ख) अस्पतालका लागि सामान्यतया सामान्य चिकित्सा, वालरोग, सामान्य शल्यक्रिया, स्त्री तथा प्रसुती सेवा हुनुपर्ने तथा पूर्वाधार पूरा गरी हाड जोर्नी, नाक कान घाँटी, छाला तथा यौनरोग, आँखा, दन्त सेवा जस्ता सेवाको लागि स्वेच्छिक रुपमा सञ्चालन गर्न सक्ने ।

(ग) उपलब्ध भएका चिकित्सकहरु मध्ये सेवाग्राहीले उपलब्ध भएसम्म रोजेको चिकित्सकसँग परीक्षण गर्न पाउने व्यवस्था भएको ।

(५) अन्तरंग विभागका लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्ड पुरा गरेको हुनु पर्नेछ :

(क) अस्पतालमा शल्यक्रिया पश्चात पनि बिरामीको अवस्था स्थिर नभएसम्म उक्त शल्यक्रिया गर्ने समूह तथा सर्जन चिकित्सक र एनेस्थेसियोलोजिष्ट अस्पतालमा रहिरहनु पर्ने र तत् पश्चात पनि

उर्लाबारी नगरपालिका

सर्जरीको प्रकृति हेरी आवश्यक परेको खण्डमा तत्काल उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने ।

(ख) नर्सिङ्ग ड्यूटी स्टेशनबाट प्रत्येक बिरामीको प्रत्यक्ष निगरानी हुने व्यवस्था गर्नु पर्ने । उक्त सुविधा नभएमा प्रत्येक बिरामीको शैयामा कल बेल राख्नु पर्ने ।

(ग) एक कन्सल्ट्याण्टको मातहतमा स्वास्थ्य सेवाको कुनैपनि युनिटमा पच्चीस शैया भन्दा बढी शैया राख्न नपाइने ।

(६) एलाईड हेल्थ तथा निदानात्मक सेवाका लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्ड पुरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) प्रत्येक किसिमका परीक्षणको लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला नीति अनुरुपको प्रयोगशालाको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।

(ख) रेडियो डाइग्नोसिस, अल्ट्रासाउण्ड, एक्सरे फिल्म लोडिङ, अनलोडिङ तथा प्रोसेसिङ लगायतका इमेजिङ सेवा कक्षहरू ओ.पी.डी., ओ.टी. तथा वार्डहरूलाई समेत सजिलै बिरामी ल्याउन लैजान सकिने (व्हीलचेयर/ट्रली, स्टेचर) गरी संचालनमा ल्याएको हुनुपर्ने ।

(ग) यस्ता सेवा प्रदान गरिने कोठाहरूमा प्रतिक्षालय, शौचालय, चेन्जिङ रुमको समेत व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।

(७) शल्यक्रिया गर्ने स्वास्थ्य संस्थामा सेवाको प्रकार हेरी पाँचदेखि दश प्रतिशत सघन उपचार सेवाका High dependency Unit / आई. सि. यु. शैयाहरु रहनु पर्नेछ ।

(८) अस्पतालमा पोषण, खोप, आमा र वच्चाको स्वास्थ्य, परिवार नियोजन जस्ता सेवाहरुको नेपाल सरकारको नीति बमोजिम प्रवर्द्धनात्मक तथा प्रतिरोधात्मक सेवा उपलब्ध हुनु पर्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(९) अस्पतालमा कम्तीमा वच्चा तथा आमाको लागि विशेषज्ञ सेवा र विशेषज्ञ अस्पतालमा सो

अस्पतालको प्रकृति अनुसारको विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(१०) औषधि पसल (Pharmacy) का लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार मापदण्ड पुरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) अस्पताल हाता भित्र औषधि पसलको व्यवस्था अस्पताल फार्मेसी सेवा निर्देशिका, २०७० बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

(ख) चौबिसै घण्टा फार्मेसी सञ्चालनका लागि फार्मेसी विषय अध्ययन गरेको दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(ग) फार्मेसी कक्षमा औषधिको गुणस्तरमा ह्रास नहुने गरी सुरक्षित भण्डारण गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने । साथै ताप संवेदनशील औषधि तथा भ्याक्सिनको भण्डारण तोकिएको तापक्रममा भण्डारण हुनुपर्ने ।

(घ) उपचारमा प्रयोग गरिने लागू औषधहरु (Narcotic drugs) लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ बमोजिम स्वास्थ्य संस्थाले चिकित्सकको लिखित प्रेस्क्रीप्सन अनुसार मात्र वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्नेछ । साथै औषधिको आम्दानी तथा वितरणको अभिलेख राख्नुपर्नेछ ।

(ङ) म्याद नाघेका औषधिहरु नियमित रुपमा नेपाल स्वास्थ्य अनुसन्धान परिषदको Hospital Waste Management Guideline मा उल्लेख भएकोमा सोही बमोजिम र नभएको खण्डमा विश्व स्वास्थ्य संगठनको निर्देशिका बमोजिमको विधि अपनाई नष्ट गर्नु पर्नेछ ।

(च) आकस्मिक सेवाका लागि चाहिने आवश्यक औषधिहरु चौबिसै घण्टा उपलब्ध हुने ब्यवस्था हुनु पर्ने ।

(छ) अस्पतालले बाह्य व्यक्ति वा संस्थालाई फार्मेसी सेवा संचालन गर्न दिएको अवस्थामा सो व्यक्ति वा संस्थाले पनि अस्पतालले पालना गर्नुपर्ने माथि उल्लेख भएका सम्पूर्ण शर्तहरु अनिवार्य रुपमा पालना गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्ने ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(ज) औषधीको खुद्रा मूल्यमा छुटको व्यवस्था भएमा सबैले देख्ने गरी सूचना टाँस गर्नु पर्नेछ ।

(झ) भवन संहितामा उल्लेखित मापदण्ड अनुरुप औषधि पसल सञ्चालन हुने भवन निर्माण
भएको हुनु पर्ने ।

(११) रक्त सञ्चार सेवा (Blood Bank) का लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार सम्बन्धी मापदण्ड पुरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) अस्पताल हातामा ब्लड बैंकको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने । सो नभएमा बिरामीको लागि आवश्यक पर्ने ब्लड उपलब्ध हुने गरी व्यवस्था मिलाइएको हुनु पर्ने ।

(ख) व्लड बैंकको सम्बन्धमा राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला नीति अनुरुपको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।

(१२) अस्पतालमा फिजियोथेरापि सेवा उपलब्ध गर्न सकिनेछ ।

(१३) अस्पतालमा रहेका बिरामी तथा अन्य सेवाग्राहीलाई असहज नहुने गरी अलग्गै चिस्यान कक्ष
वा शवगृहको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(१४) अस्पताल व्यवस्थापन (Hospital Management) का लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार सम्बन्धी
मापदण्ड पूरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) सोधपुछ तथा गुनासो सुनुवाई कक्ष :

(१) सेवाग्राहीहरूको सुविधाको लागि आवश्यक कर्मचारी सहितको सोधपूछ कक्षको व्यवस्था हुनुपर्ने ।

(२) अस्पतालले प्रदान गर्ने सेवाका विषयमा सेवाग्राहीको गुनासो सुनुवाइ गर्ने उचित प्रवन्ध मिलाइएको हुनु पर्ने ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(३) स्वास्थ्य संस्थामा सबैले देख्ने स्थानमा सेवाहरु र सेवा शुल्क समेतको नागरीक वडापत्र राख्नु पर्नेछ । साथै उजुरी पेटीकाको व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ख) सूचना संप्रेषण :

(१) अस्पतालभित्र प्रभावकारी सूचना सम्प्रेषणका लागि आन्तरिक टेलिफोन कल (Intercom) को ब्यवस्थाका साथै आवश्यक आधुनिक संयन्त्रको समुचित प्रयोग हुनुपर्ने ।
(२) अस्पतालहरुमा सार्वजनिक संचार सेवाको व्यवस्था हुनुपर्ने ।
(३) प्रहरी, एम्बुलेन्स, दमकल जस्ता सेवा लगायतका आकस्मिक सेवाका टेलिफोन नम्बरहरु स्पष्ट देखिने गरी राख्नु पर्ने ।

(ग) पानी वितरण :
(१) अस्पतालमा बिरामी र अन्य ब्यक्तिहरुका लागि चौबीसै घण्टा शुद्ध पानी विश्व स्वास्थ्य संघले तोकेअनुरुपको आपूर्ति हुनु पर्ने ।
(२) अस्पतालद्वारा वितरण हुने पानीको गुणस्तर परिक्षण ४/४ महिनामा गराई अभिलेख राखिएको हुनुपर्ने । बहिरंग, नर्सिङ्ग कक्ष, अन्तरंग, अपरेशन थिएटर र आपतकालीन कक्षहरुमा पानी व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(घ) विद्युत आपूर्ति :
(१) अस्पताल क्षेत्रभित्र र सबै विभागहरूमा चौबीसै घण्टा विद्युत आपूर्ति हुने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्ने । साथै लोडसेडिङको समयमा विद्युत आपूर्ति गर्न अटोमेटिक ब्याक अप सिष्टम स्थापना गरेको हुनुपर्ने ।
(२) ओ.टी., आई.सि.यू., सि.सि.यू., इमर्जेन्सी कक्ष लगायतका संवेदनशील कक्षहरूमा आपतकालीन विद्युत व्याक-अप सिष्टम राखेको हुनुपर्ने ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(ङ) सरसफाई तथा शौचालय ब्यवस्था :

(१) अस्पतालको सम्पूर्ण क्षेत्र सधैं सफा राख्नु पर्नेछ ।

(२) अस्पतालमा देहाय बमोजिमको सेवा दिइने कक्षहरु वा क्लिनिकमा शौचालयको व्यवस्था हुनु पर्नेछ :-

(क) आकस्मिक कक्ष

(ख) लेवर रुम

(ग) प्याथोलोजी सेवा

(घ) बहिरंग विभाग (आवश्यकता अनुसार महिला र पुरुषका लागि अलग अलग)

(ङ) प्रति छ बेडको जनरल सेवामा एक

(च) महिला तथा अपाङगका लागि अलगै

(छ) क्याविन तथा डबल रुमका लागि (एटेच भएको)

(ज) डाक्टर तथा स्टाफका लागि (आवश्यकतानुसार)

(३) अस्पताल हाताभित्र सेवाग्राही तथा सेवाप्रदायकका लागि पर्याप्त पानी र साबुन सहितको शौचालयको ब्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(४) शौचालय सधै सफा राख्ने ब्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ ।

(५) मर्मत सम्भार व्यवस्था :

(क) अस्पतालले प्रयोग गर्ने उपकरण तथा औजारहरू समयमानै मर्मतको व्यवस्था हुनु पर्नेछ । साथै ठूला र गम्भीर प्रकृतीका औजार उपकरणहरुको कम्पनीले निर्दिष्ट गरेको मर्मत अवधि अनुसार मर्मत सम्भार कार्ययोजना बनाई सोही अनुसार मर्मत गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ख) अस्पतालको भवन, सवारी साधन, मेसिनरी औजार, यन्त्र, उपकरण, विद्युतीय उपकरण र अन्य विद्युतीय उपकरणहरूको नियमित मर्मत संभार गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(६) बिरामी कुरुवालाई सुविधा : अस्पतालको वार्ड तथा अन्य उपचार दिने स्थानमा आवश्यकता अनुसार बिरामीको साथमा रहने एक जना कुरुवालाई बस्न सक्ने प्रवन्ध हुनु पर्नेछ ।

(७) क्यान्टिन सुविधा : स्वास्थ्य संस्था हाता भित्र खाना पकाउने (Kitchen) र खाना खाने (Dining) अलग-अलग ठाउँ सहितको सफा र सुविधायुक्त क्यान्टिनको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

(८) लण्ड्री व्यबस्था : (क) अस्पतालमा प्रयोग हुने एप्रोन, पन्जा, टोपी, जुत्ता, तन्ना, तकिया, खोल, रुमाल जस्ता लुगा कपडा धुनको लागि लण्ड्रीको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।

(ख)अस्पताल भर्ना भएका बिरामीको लुगा धुने सुविधाको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने ।

(९) भण्डार (Store) व्यवस्था : (क) आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग हुने सामग्रीहरूको अलग्गै भण्डार कक्ष हुनुपर्ने । यस्तो भण्डारमा कम्तिमा एक महिनाको लागि अत्यावश्यक सामग्री स्टक राख्ने व्यवस्था हुनुपर्ने ।

(ख) अस्पतालको लागि आवश्यक लत्ताकपडा, सरसफाइ सामग्री, औजार, उपकरण तथा औषधिको न्यूनतम मौज्दात रहनु पर्ने र सो सामग्रीहरुको उपयुक्त भण्डारणको (Refrigerator, Ventilation, A/C आदि)व्यवस्था गरेको हुनु पर्ने ।

(१०) सुरक्षा व्यवस्था :

(क) अस्पतालमा सुरक्षा व्यवस्था मिलाउन सुरक्षा गार्डको व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।

(ख) आपत्कालीन अवस्थाको लागि तत्काल सेवा प्रदान गर्न राज्यका सुरक्षा निकायसँग समन्वय कायम गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्ने ।

(११) एम्बुलेन्स सञ्चालन : अस्पतालमा मेडिकल एटेण्डेण्ट सहितको १ वटा एम्बुलेन्स अनिवार्य हुनुपर्ने र अस्पतालले त्यस्ता मेडिकल एटेण्डेण्टलाई Basic Emergency Medicine Training दिने व्यवस्था मिलाउनुका

उर्लाबारी नगरपालिका

साथै एम्वुलेन्स सेवा सञ्चालन नीति, २०६० बमोजिम एम्वुलेन्स सेवा संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्नेछ ।

(१२) यातायातको व्यवस्था :अस्पतालले कम्तिमा रात्रीकालिन समयमा काम गर्ने कर्मचारीलाई आउन जान यातायातको व्यवस्था अनिवार्य रुपमा मिलाउनु पर्नेछ ।

(१३) स्थान तथा जग्गा पूर्वाधार :

(क) अस्पताल रहने स्थान (Location) : अस्पताल रहने स्थान छनौट गर्दा पायक पर्ने गरी प्रदूषणमुक्त क्षेत्रको छनौट गर्न पर्नेछ । छनौट गरिएको स्थान त्यस्तै प्रकृतिको अस्पताल रहेको स्थानको कम्तिमा एक कीलोमीटर टाढा हुनु पर्नेछ । विशिष्ट प्रकृतिको बहुसेवा उपलब्ध गराउने अस्पताल, आयूर्वेद, होमीयोप्याथिक जस्ता फरक प्रकृतिका अस्पतालको हकमा र जनघनत्वको आधारमा अस्पतालको शैया आवश्यक देखिएमा यो बन्देज लागू हुनेछैन ।

(ख) अस्पताल सञ्चालनको लागि आफ्नै स्वामित्वको पर्याप्त जग्गा हुनु पर्नेछ । आफ्नो जग्गा नभएको हकमा कम्तीमा पन्ध्र बर्षका लागि जग्गा भाडामा लिई सो जग्गामा पूर्वाधार निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याउन सक्नेछ । (ग)आफ्नो जग्गा नभएका पच्चिस शैयाका अस्पतालले कम्तिमा पन्ध्र बर्षका लागि घर जग्गा भाडा (लिज) मा लिई सेवा सञ्चालन गर्न सक्नेछ । तर भाडामा लिईएको भवन, भवन संहिताका मापदण्ड अनुरुप निर्माण भएको हुनु पर्छ ।

(१४) अस्पतालको भवन (Building) : (क) अस्पताल सेवा सञ्चालन गरिने भवनको नक्सा र डिजाइन भवन ऐन, २०५५ को दफा ११ मा भएको व्यवस्था अनुरुप स्वीकृत भएको हुनु पर्नेछ । नेपाल सरकारले अस्पतालका सम्बन्धमा छुट्टै मापदण्ड तोकेको भएमा सोही बमोजिम स्वीकृत भएको हुनु पर्नेछ । भवन संहिता तथा सम्बन्धित नगरपालिका वा नगर विकास समितिले

उर्लावारी नगरपालिका

जारी गरेको मापदण्ड बमोजिम सो भवन निर्माण भएको सहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, डिभिजन कार्यालयबाट सिफारिस प्राप्त गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ख) भवनमा सर्वसाधारणको जानकारीका लागि Disaster Management Plan तयार गरी सुरक्षा सम्बन्धी संकेत चिन्हहरु उपयुक्त स्थानमा प्रस्ट देखिने गरी राखिएको हुनु पर्नेछ ।

(ग) अस्पतालको कोठाहरु उपयुक्त भेन्टीलेसन वा वातानुकुलित यन्त्र राखिएको हुनु पर्नेछ ।

(घ) अस्पतालमा प्रशासनिक कार्यालय, ओ.पी.डी., प्रयोगशाला, वार्ड, फार्मेसी, क्यान्टिनको व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।

(ङ) अस्पतालमा ह्विल चेयर तथा ट्रलिको सहज आवागमनको व्यवस्थाका लागि लिफ्ट/ऱ्याम्पको व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ ।

(च) प्रतिक्षालयमा आवश्यकतानुसार बस्ने कुर्सीको व्यवस्था हुनुपर्ने र सूचना-पाटी, टेलिभिजन, पत्रपत्रिका लगायतका माध्यमबाट सूचना प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनुपर्नेछ ।

(छ) अस्पतालको कुल निर्माण क्षेत्रफल, प्रति शैया ५५ वर्ग मीटरका दरले हुनु पर्नेछ । उक्त क्षेत्र भित्र सोधपुछ, दर्ता कक्ष, प्रतिक्षालय, प्रवेशद्वार सहितको हलको क्षेत्र समावेश भएको हुनुपनेर्छ । सो बाहेक भान्सा घर, लुगाधुने कोठा, जेनरेटर कक्ष, कर्मचारी आवास तथा भण्डार कक्ष, मर्मत सम्भार कक्ष आदिका लागि थप व्यवस्था गरेको हुनुपर्नेछ ।

(ज) आफ्नो जग्गा नभएका पच्चिस शैयाका अस्पतालले घर जग्गा भाडामा लिई सेवा सञ्चालन गर्दा सो घर भूकम्पीय जोखिम प्रतिरोध क्षमता भएको भनि सहरी विकास तथा भवन विभाग/डिभिजन कार्यालयबाट प्रमाणित भएको हुनु पर्नेछ ।

(झ) बहिरंग विभागको प्रत्येक कोठाको क्षेत्रफल कम्तिमा चौध वर्ग मीटर हुनुपर्नेछ । शौचालय, प्रतिक्षालय, बिशेषज्ञको सहयोगी रहने कक्षका लागि पर्याप्त स्थान हुनु पर्नेछ ।

कमलामाई नगरपालिका

(ञ) बिरामीको चापको अनुपातमा पर्याप्त र सुविधाजनक हुने गरी फर्निचर सहितको प्रतिक्षालयको व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ।

(ट) अस्पताल भित्र प्रवेश गर्ने र बाहिर निस्कने अलग-अलग प्रवेश द्वारा र बहिर्गमन द्वार हुनुपर्नेछ।

(ठ) आपतकालीन सेवाका लागि प्रयोग हुने सवारी साधनहरू अस्पतालको आपतकालीन कक्ष र अन्य अत्यावश्क ठाउँमा सहज रुपमा जान सक्ने गरी अलग्गै बाटो र गेटको व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ।

(ड) सेवाग्राही र अस्पताल कर्मचारीहरूले प्रयोग गर्ने सवारी साधन र एम्वुलेन्स दमकल जस्ता सवारी साधनका लागि पार्किङ्गको व्यवस्था हुनुपर्नेछ। न्यूनतम पार्किङ कूल जग्गाको पच्चीस प्रतिशत वा प्रति तीन शैयाका लागि एउटा कार पार्किङ गर्न मिल्ने स्थल मध्ये जुन बढी हुन्छ सोही अनुसार हुनु पनेर्छ।

(ण) अस्पताल जेष्ठ नागरिक, बालबालिका तथा अपांगमैत्री हुनु पर्नेछ।

(त) व्हिलचेयर, ट्रलि, स्ट्रेचरको पर्याप्त व्यवस्था हुनुपर्ने र यस्ता सामग्री राख्ने ठाउँ र चलाउन सकिने पर्याप्त ठाँउ र चलाउने मानिसको समेत व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ।

(१५) फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि देहाय बमोजिमको पूर्वाधार मापदण्ड पूरा गरेका हुनु पर्नेछ :-

(क) अस्पतालबाट निष्काशित फोहरमैलाको व्यवस्थापन फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ र फोहरमैला व्यवस्थापन नियमावली, २०७० ले तोके बमोजिम हुनुपर्ने।

(ख) अस्पतालबाट निस्कासन हुने सामान्य तथा चिकित्साजन्य फोहरमैला प्रकृति अनुसार स्रोतमै अलग अलग छुटयाउने, संकलन, ढुवानी तथा उचित विसर्जन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने।

(ग) अस्पतालबाट सृजित संक्रमणजन्य फोहरलाई निःसंक्रमण गरेर अन्तिम व्यवस्थापन गर्नुपर्ने।

उर्लाबारी नगरपालिका

(घ) अस्पतालमा मर्करीयुक्त उपकरणको सट्टा डिजीटल प्रबिधियुक्त उपकरण प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

(१७) यस निर्देशिकामा उल्लिखित अन्य मापदण्डका अतिरिक्त उर्लावारी नगरपालिकावाट संचालनअनुमति प्रदान गरीने २५ शैया सम्मका जनरल अस्पतालले देहाय बमोजिमको मापदण्डहरु तथा पूर्वाधारहरुको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ :

(१) २५ शैया सम्मका जनरल अस्पतालका लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधार

१	जग्गा क) ५५ बर्ग मिटर प्रतिशैया
	ख) भुइतला जग्गामा कम्तिमा १) भवन संहिता मापदण्ड अनुसार खाली जग्गा हुनुपर्ने २) २५ प्रतिशत जग्गा पार्किङका लागि छुट्याउनु पर्नेछ/३ शैयाको अनुपातमा १ कार पार्क हुनुपर्ने (फरक पर्न आएमा जुनले बढी हुन्छ सोहीलाई आधार मान्नु पर्नेछ) ।
२	आकस्मिक सेवा र सामाग्री उपकरण यस निर्देशिकामा उल्लेख भए
३	औषधि सम्बन्धमा निर्देशिकामा उल्लेख भए बमोजिम २४ सै घण्टा
४	बहिरङ्ग सेवा सम्बन्धी मापदण्ड निर्देशिकामा उल्लेख भए बमोजिम
५	अन्तरङ्ग सेवा निर्देशिकामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

सि.न.	**विवरण**	**२५ शैया**
१	शल्यक्रिया कक्ष	१ माइनर १ मेजर
२	आइ.सि.यू	स्वैच्छिक
३	प्रतिकारात्मक प्रर्बधनात्मक सेवा	खोप, मातृशिशुसेवा, स्वास्थ्य शिक्षा, श्रव्यदृस्य
४	शव गृह	कोठा
५	क्यान्टिन सेवा	□
६	मर्मत सेवा	□

उर्लाबारी नगरपालिका

२. आकस्मिक सेवा सञ्चालन गर्न देहायको बमोजिमको मापदण्ड पुरा गरेको हुनु पर्नेछ

सि.नं.	विवरण	२५ शैया
१	सवारी साधनजान सक्ने र सडक संग बाटोजोडिएको	✓
२	सवारी साधन आवतजावत गर्न सक्ने पर्याप्त ठाउँ	✓
३	प्रवेश मार्ग र बाहिर निस्कने मार्ग अलग अलग	स्वेच्छिक
४	प्रतिक्षालय	✓
५	सोधपुछ सम्पर्क गर्ने कक्ष	✓
६	व्हील चेयर,ट्रली, स्ट्रेचर राख्ने ठाउँ र काम गर्ने व्यक्ती	१,१,१,१
७	बिरामी छनौटगर्ने ठाउँ (TRIAGE)	✓
८	परीक्षण गर्ने कक्ष*	२*
९	उपचार शैया *	१(०) *
१०	अवलोकन कक्ष शैया)*	१
११	आकस्मिक शल्यकृया कक्ष	१
१२	सञ्चार सुविधा (टेलीफोन,ईन्टरनेट, आदि)	✓

उर्लाबारी नगरपालिका

१३	शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था	✓
१४	शौचालय र शौचालयमा पर्याप्त पानीको व्यवस्था	निर्देशिकामा उल्लेख भए बमोजिम
१५	सार्वजनिक टेलिफोन सेवा	✓

*अस्पतालमा १० प्रतिशत आकस्मिक शैया अन्तरगत देहायको व्यवस्था हुनुपर्नेछः

आवश्यक उपकरणः		
१	सक्सन मेसिन प्रत्येक उपचार कक्षमा	१
२	सुचर सेट -प्रत्येक उपचारकक्षमा)	१
३	एम्बु व्याग (Resuciation bag With Laryngoscope)	२
४	अक्सिजन - प्रत्येक उपचार कक्षमा)	२
५	ई सी जी मेशिन	१
६	Cardic Monitor	१
७	डीफीब्रीलेटर (Automatic Electric Defribillator)	१
८	भेन्टीलटर (Portable)	१
९	वी पी सेट (प्रत्येकउपचार कक्षमा)	✓

उर्लाबारी नगरपालिका

१०	आइ भी स्टेण्ड (उपचार शैयाको अनुपातमा)	✓
११	प्लाष्टर गर्ने सामग्री	१
१२	डाईग्नोटिक सेट	१
१३	आकस्मिक कार्यको लागि औषधि सहितको कार्ट (ट्रली)	१
१४	ट्राकियोस्टोमी सेट	१
१५	Intra ocious	१
१६	भेनस सेक्सन सेट	१
१७	CVP Line Set	१
१८	निवुलाईजर सेट	१
१९	वाटरसील ड्रेनेज सेट	१
२०	सूचना पाटी	१
२१	ह्वील चियर,ट्रली, स्ट्रेचर	✓
२२	Foot step	✓
२३	वैकल्पिक विद्युत	✓

उर्लाबारी नगरपालिका

	व्यवस्था	
२४	ग्यास्ट्रिक ट्युव/N/G tube Aspirationset	✓
२५	डुस सेट (Enema)	✓
२६	खुट्टाले चलाउने सक्सन मेसिन (Non Electric)	✓
२७	Area Room(Beds)	R1,Y+G =2 OB1,Bo

Red(R) = अति सिकिस्त बिरामीको सेवा दिने शैया = १ %
Yellow (Y) = सिकिस्त बिरामीको सेवा दिने शैया = २ %
Green (G) = सामान्यबिरामीको सेवा दिने शैया = ३ %
Black(B) = मृत्यु भईसकेका बिरामीलाई राख्ने शैया = १ %
Observation Room /Bed = 3%

उर्लाबारी नगरपालिका

(३) बहिरंग सेवा सञ्चालनको लागि अस्पतालले देहायका पूर्वाधार तथा मापदण्डहरुको पालना गरेको हुनु पर्नेछ -

सि.न	विवरण	२५ शैया	सि.न.	विवरण	२५ शैया
A.General Areas					
1	Inquiry counter/ Cash	1(28)	4	Waiting room(sq.m)	1(28.0)
2	Medical record(sq.m)	1(10.5)	5	Public Telephone (Self Operating)	1
3	Janitor's closet(sq.m)	1(3.5)	6	Toilets (Male and Female)	2(17.5) 1+1
B.Medical Clinic					
1	Consultation room (each 14 sq.m)	√	2	Sub Waiting room	1(14.0)
C.Surgical Clinic					
1	Consultation room (each 14 sq.m)	√	3	Sub Waiting room	1(14.0)
2	Treatment nd Dressing room	√			
D.Obs/Gyne.Clinic					

उर्लाबारी नगरपालिका

1	Consultation room (each 14 sq.m)	√	3	Toilet com cleaning room (attached to treatment room)	√
2	Treatment room	1(17.5)	4	Waiting room	1(14)
E.Pediatric Clinic					
1	Consultation room (each 14 sq.m)	√	4	Recreation & Play room	1(14)
2	Treatment room	1(14)	5	Waiting room	1(14)
3	Immunization room	1(14)			
F.Orthopedic Clinic					
1	Consultation room (each 14 sq.m)	√	4	Recovery & Plaster Cutting room	1(14)
2	Plaster and Splint storage room	1(14)	5	Waiting room	1(14)
3	Treatment room	1(14)	6	Physlotharapy	1(28)

उर्लाबारी नगरपालिका

				room	
G.ENT Clinic					
1	Consultation room (each 81sq.m)	√	3	Audiometry room Speech	1(14)
2	Treatment room	√	4	Waiting room	√
H.Dental Clinic					
1	X-ray room	√	3	Workshop/Lab	√
2	Consultation room (each 8 sq.m)	√	4	Recovery room	√
I.Skin & STD clinic					
1	Consultation room (each 8 sq.m)	√	4	Waiting room	√
2	Treatment room	√	5	Counselling room	√
3	Skin Lab	√			

उर्लाबारी नगरपालिका

४) अन्तरंग सेवाको लागि देहायका पूर्वाधार तथा मापदण्डहरुको पालना गरेको हुनुपर्नेछ :

सि.न	विवरण	२५ शैया	सि.न	विवरण	२५ शैया
1	Ward Area (Per bed /7sqm))	√	6	Ward Kitchen /Pantry	1(10.5)
2	Nursing station	1(17.5)	7	Sluice room (धोई पखाली गर्नेठाउँ)))	1(10.5)
3	Nurse's changing room	√	8	Ward Store	1(10.5)
4	Treatment room	1(10.5)	9	Dr.'s duty room with toilet	1(10.5)
5	Clean Utility room	1(14)			
10	Sanitary facilities				
A	water closets/tilet 1 to every 8 beds male)	√	D	sinks : 1 for each ward	√
B	Urinal /toilet 1 to every 6 beds (female)	√	E	Kitchen sinks & dishwasher: 1 for each ward	√
C	Wash bashins: 1 for every 12 beds	√			
11	Administrative Block				
A	Director's Room	√	F	Training Hall	√

उर्लाबारी नगरपालिका

B	Administrative Unit	√	G	Record Keeping Unit	√
C	Finance Unit	√	H	Security Unit	√
D	Library	√	I	Toilet Male/Female	√
E	Meeting Hall	√	J	House Keeping	√
12	Laundary				
A	Dirty Receive	√	D	Cleaning area	√
B	Clean Store Room				
C	Staffs Room with Toilet		E	Kitchen	√
13	CSSD				
A	Dirty Receiving	√	E	Common Storage	√
B	Cleaning Room	√	F	Drying & Packing	√
C	Sterilization Room	√	G	Ambulance	
D	Clean Storage Room	√			

उर्लाबारी नगरपालिका

परिच्छेद ५
मानव संशाधन व्यवस्थापन

१८. जनशक्ति विकास योजना : उर्लावारी नगरपालिका वाट संचालन अनुमति प्रदान गरीने २५ शैया सम्मका जनरल अस्पतालमा देहाय बमोजिमका न्यूनतम जनशक्तिका व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ, शल्यक्रिया लगायत अन्य विशेष सेवा संचालन गर्न प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना वा मन्त्रालयले तोकिएको मापदण्ड वमोजिम थप जनशक्तिको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(क) पच्चीस शैयासम्मका लागि एक जना एम.डी.जी.पी. चिकित्सक हुनुपर्नेछ । (एम.डी.जी.पी. चिकित्सक नपाईने अवस्थामा पच्चीस शैयाका अस्पतालमा प्रसुती तथा स्त्री रोग विशेषज्ञ) र बाल रोग विशेषज्ञ सहित ४ जना एम.डी.डाक्टर र ५ जना एम.वि.वि.एम डाक्टर हनुपर्ने छ ।

(ख) दफा १७ (क) मा उल्लेखित जनशक्ति मध्ये कम्तिमा एक जना एम.डी.डाक्टर र ३ जना एम.वि.वि.एस.डाक्टर पुर्णकालिन हुनु पर्नेछ ।

(ग) जनरल कक्ष (General Ward) मा प्रति चार देखि छ शैयामा एक जना स्टाफ नर्सको व्यवस्था भएको।

(घ) ईमर्जेन्सी कक्ष (Emergency Ward) मा प्रति दुई शैयामा एक जना नर्स ।

(ङ) अस्पतालमा कम्तिमा ५ जना हे.अ. तथा ४ जना ल्याव टेक्निसियन र आवश्यक मात्रामा सहायक र सहयोगी कर्मचारीहरु हुनु पर्नेछ ।

(च) प्रसुती कक्षका लेवर वेडमा प्रति वेड दुई एस.वी.ए. (Skill Birth Attendants) तालिम प्राप्त नर्स वा मीडवाईफ्रीको व्यवस्था ।

(छ) अस्पतालमा कम्तीमा एक जना मेडिकल रेर्कडर ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(ज) अस्पतालमा चौबीसै घण्टा सेवा उपलब्ध गराउने गरी फर्मासिष्ट लगायत आवश्यक संख्यामा जनशक्तिको व्यवस्था ।

(झ) अस्पतालमा कम्तीमा दुई तिहाइ पूर्णकालीन स्वास्थ्यकर्मी ।

(ञ) सरकारी स्वास्थ्यकर्मीहरुबाट सेवा लिनुपर्ने अवस्थामा सम्बन्धित निकायको स्वीकृति पत्र ।

(ट) हरेक स्वास्थ्यकर्मीले सम्बन्धित व्यवसायिक काउन्सिलवाट दर्ता नम्बर लिएको ।

(ठ) विदेशी स्वास्थ्यकर्मी वा स्वयम्‌सेवकले मन्त्रालयको सिफारिसमा सम्बन्धित काउन्सिलवाट स्वीकृति लिएको ।

१९. **जनशक्ति सम्बन्धी विस्तृत विवरण** : (१) उर्लावारी नगरपालिका वाट संचालन अनुमति प्रदान गरीने २५ शैया सम्मका जनरल अस्पतालमा देहायमा उल्लिखित जनशक्ति भन्दा कम नहुने गरी जनशक्तिको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ :-

सि.न.	**पद/नाम**	**जनशक्ति संख्या**
१	फिजिसियन	1*
२	सर्जन	1*
३	वालरोग विशेषज्ञ	1*
४	हाड तथा जोर्नी विशेषज्ञ	1*
५	स्त्रीरोग विशेषज्ञ	1*

उर्लावारी नगरपालिका

६	यौन तथा छाला रोग विशेषज्ञ	1*
७	प्याथोलोजिष्ट/बायोकेमिष्ट/माइक्रोबायोलोजिष्ट	1*
८	मेडिकल टेक्नोलोजिष्ट	1#
९	ल्याव टेक्निसियन	2
१०	ल्याव असिस्टेन्ट	2
११	रेडियोलोजिष्ट	1*
१२	रेडियोग्राफी टेक्नोलोजिष्ट/रेडियोग्राफी अधिकृत/वरिष्ठ रेडियोग्राफर	1
१३	नाक,कान, घाटीरोग सर्जन	1*
१४	नेफ्रोलोजिष्ट	1*
१५	अप्थल्मोलोजिष्ट	1*
१६	एनेस्थेटिष्ट	1*
१७	डेन्टल/बि.डि.एस.	1*
१८	मुटुरोग विशेषज्ञ	1*

उर्लाबारी नगरपालिका

१९	स्नायूरोग विशेषज्ञ	1*
२०	मानसिक रोग विशेषज्ञ	1*
२१	एम.डि.जी.पि	1*!
२२	मेडिकल अधिकृत (एम.बी.बी.एस)	5
२३	मे.सू/निर्देशक	1*
२४	मेट्रोन	1*
२५	सहायक मेट्रोन	1*
२६	सिष्टर/बि.एन.	1
२७	स्टाफ नर्स	6
२८	अनमी	4
२९	हे.अ/ सिअहेव	5
३०	अहेव	3
३१	फिजियोथेरापिष्ट	1*
३२	दन्त सहायक	1*

उर्लाबारी नगरपालिका

३३	हाउस किपर	1
३४	अस्पताल प्रशासक	1*
३५	सहायक प्रशासक	~
३६	लेखा अधिकृत	1*
३७	मेडिकल रेकर्डर	1
३८	लेखापाल/स.लेखापाल	1
३९	रिसेप्सोनिष्ट	~
४०	स्टोर किपर	~
४१	फर्मासिष्ट/फार्मेसि सहायक	1#
४२	इसिजी टेक्निसियन	1*
४३	डाइटिसियन	1*
४४	वार्ड एटेन्डेन्स महिला/पुरुष	~
४५	सुरक्षा गार्ड	~
४६	अडियोलोजी असिस्टेन्ट	1*

उर्लाबारी नगरपालिका

४७	स्पिच थेरापिष्ट	1*
४८	एनेस्थेसिया असिस्टेन्ट	1*
४९	ईमर्जेन्सी फिजीसियन	
५०	ईमर्जेन्सी प्यारामेडिक्स	1+1*
५१	ईमर्जेन्सी नर्स	1+1*

सि.न.	**पद/नाम**	**जनशक्ति संख्या**
1	फिजिसियन	1*
2	सर्जन	1*
3	वालरोग विशेषज्ञ	1*
4	हाड तथा जोर्नी विशेषज्ञ	1*
5	स्त्रीरोग विशेषज्ञ	1*
6	यौन तथा छाला रोग विशेषज्ञ	1*
7	प्याथोलोजिष्ट/बायोकेमिष्ट/माइक्रोबायोलोजिष्ट	1*

उर्लाबारी नगरपालिका

8	मेडिकल टेक्नोलोजिष्ट	1#
9	ल्याव टेक्निसियन	2
10	ल्याव असिस्टेन्ट	2
11	रेडियोलोजिष्ट	1*
12	रेडियोग्राफी टेक्नोलोजिष्ट/रेडियोग्राफी अधिकृत/वरिष्ठ रेडियोग्राफर	1
13	नाक,कान, घाटीरोग सर्जन	1*
14	नेफ्रोलोजिष्ट	1*
15	अप्थल्मोलोजिष्ट	1*
16	एनेस्थेटिष्ट	1*
17	डेन्टल/बि.डि.एस.	1*
18	मुटुरोग विशेषज्ञ	1*
19	स्नायूरोग विशेषज्ञ	1*
20	मानसिक रोग विशेषज्ञ	1*

उर्लाबारी नगरपालिका

21	एम.डि.जी.पि	1*!
22	मेडिकल अधिकृत (एम.बी.बी.एस)	5
23	मे.सू/निर्देशक	1*
24	मेट्रोन	1*
25	सहायक मेट्रोन	1*
26	सिष्टर/बि.एन.	1
27	स्टाफ नर्स	6
28	अनमी	4
29	हे.अ/ सिअहेव	5
30	अहेव	3
31	फिजियोथेरापिष्ट	1*
32	दन्त सहायक	1*
33	हाउस किपर	1
34	अस्पताल प्रशासक	1*

उर्लाबारी नगरपालिका

35	सहायक प्रशासक	~
36	लेखा अधिकृत	1*
37	मेडिकल रेकर्डर	1
38	लेखापाल/स.लेखापाल	1
39	रिसेप्सोनिष्ट	~
40	स्टोर किपर	~
41	फर्मासिष्ट/फार्मेसि सहायक	1#
42	इसिजी टेक्निसियन	1*
43	डाइटिसियन	1*
44	वार्ड एटेन्डेन्स महिला/पुरुष	~
45	सुरक्षा गार्ड	~
46	अडियोलोजी असिस्टेन्ट	1*
47	स्पिच थेरापिष्ट	1*
48	एनेस्थेसिया असिस्टेन्ट	1*

उर्लाबारी नगरपालिका

49	ईमर्जेन्सी फिजीसियन	
50	ईमर्जेन्सी प्यारामेडिक्स	1+1*
51	ईमर्जेन्सी नर्स	1+1*

* = Desirable

= Part time

! = If other (at least Gynaecologist and Pediatrician) specialist are not available then mandatory

~ = As per need

नोटः २५ शैया क्षमता अस्पतामा अन्य विशेषज्ञ उपलब्ध नभएतापनि एक जना एम. डी. जी. पी. अनिवार्य ।

उर्लाबारी नगरपालिका

परिच्छेद ६

औजार तथा उपकरणहरु

२०.**उपकरण सम्वन्धी मापदण्डः** उर्लावारी नगरपालिका वाट संचालन अनुमति प्रदान गरीने २५ शैया सम्मका जनरल अस्पतालमा रहने प्रयोगशाला तथा उपकरणको हकमा देहायमा उल्लेख भए बमोजिम व्यवस्था गर्नु पर्नेछ :-

SN	**Name of Instruments**	**Unit**	**25 bed**
1	Microscope	pcs	1-3
2	Generator	set	1
3	Semi Auto Alalyzer (Bio Chemistry)	set	1
4	Incubator	set	1
5	Chemical Balance	set	1
6	Electrolyte Analyzer	set	1
7	Colorimeter	Set	1-3
8	Hot air Oven	Set	1
9	Autoclave	Set	1
10	Refrigerator	Set	1-2
11	Incinerator	set	1
12	Computer with printer	set	1

उर्लावारी नगरपालिका

13	Blood cell counter(18 parameters or above)	pcs	As per need
14	Centrifuge	pcs	2
15	Counting Chamber	pcs	1-2
16	DLC counter	pcs	1-2
17	Pipettes, Glassware/kits /Consumables	As per need	
18	Glassware/kits/ reagent consumables	as per need	
19	Adequate number of Furniture should be available.		

उर्लाबारी नगरपालिका

(क) <u>प्रयोगशालाका औजार तथा उपकरणहरु (Laboratory Instruments)</u>

SN	Name of Instruments	25 bed	SN	Name of Instruments	25 bed
1	300 ma X-ray machine	1	5	Dental X-ray machine	स्वैच्छिक
2	100 ma X-ray machine	1	6	Ultra-sound machine with color droppler and guided biopsy	1
3	100 ma X-ray machine (MOBILE)	1			
4	Dry View Processer (CR System)	स्वैच्छिक	7	Echocardiogram	स्वैच्छिक

(ग) <u>List of emergency and essential Drugs/ Instruments</u>:

<u>1.List of emergency and essential drugs</u>:

SN	Name of Drugs	SN	Name of Drugs
1	Ranitidine, Omeprazole, Pantoprazole (Inj)	29	Phenergan (Inj)
2	Adrenaline (Inj)	30	Potassium Chloride (Inj)
3	Chlorpheniramine (Inj)	31	Phenobarbitone (Inj)
4	Aminophylline (Inj)	32	Phenytoin (Inj)
5	Atropine (Inj)	33	Naloxone (Inj)
6	Hyoscine Bromide (Inj)	34	Vitamin 'K' (Inj)
7	Calcium Gluconate (Inj)	35	Ringer's Lactate (Inj)
8	Ciprofloxacin, Ampicillin, ampiclox,ceftrizone,etc(inj)	36	Sodium Bicarbonate (Inj)

9	Deriphylline (Inj)	37	Diclofenac (Inj)
10	Dexamethasone (Inj)	38	Dobutamine (Inj)
11	Dextrose 5% Saline (Inj)	39	Noradrenaline (Inj)
12	Dextrose 10% Saline (Inj)	40	Isoprenaline (Inj)
13	Dextrose 25% (Inj)	41	Aminodarone (Inj)
14	Dextrose 50% (Inj)	42	Magnesium Sulphet (Inj)
15	Diazepam, Lorazepam, Amdazolam (Inj)	43	Digoxin (Inj)
16	5 % Dextrose Saline (Inj)	44	Adenosine, Verapamil (Inj)
17	Dopamine (Inj)	45	Tramostate (Inj)
18	Pentazocine (Inj)	46	Antacids (Tab)
19	Hydrocortisone (Inj)	47	Aspirin (Tab)
20	Frusemide (Inj)	48	Diclofenac (Tab)
21	Mannitol (Inj)	49	Paracetamol Tablet, gel
22	Metronidazole (Inj)	50	Ibuprofun (Tab)
23	Morphine (Inj)	51	Codeine Phosphate (Tab)
24	Nitroglycerine, Labetolol (Inj)	52	Prednisolone (Tab)
25	Normal Saline (Inj)	53	Antidiotics Oral (Tab/Cap)
26	Paracetamol (Inj)	54	Povidinelodine (Sol)
27	Metachlopramide (Inj)	55	Antidiotics Ointments
28	Pethidine (Inj)	56	Others as per necessary

2. List of essential instruments for Emergency:

SN	Equipment		
1	Ambu bag with mask	24	Stethoscope
2	Artery Forceps	25	Sphygmomanometer
3	Salbutamol Inhaler	26	Oxymetazoline Nasal drop
4	Povidone Iodine	27	Needle holder
5	Blood Transfusion Set	28	Ryle's tube (N/G Tubes)
6	Laryngoscope with blade (Adult, Pediatric	29	Scissors (different types)
7	Wooden Splint Different sizes	30	Silver sulphadiazine cream
8	Antibiotic Injection (Different)	31	BP Instrument
9	Suction Machine with tubes	32	Clinwax ear drop
10	Dissection Forceps non tooth	33	Crepe Bandage 4"
11	Dissection forceps tooth	34	Crepe Bandage 6"

12	Disposable Syringe 3cc, 5cc, 10cc, 20cc	35	Tongue depressor
13	Endo tracheal tube(Pediatric and Adult) 3.0-	36	Torch Light
14	Laryngeal Mask airway 3.0-8.5	37	Uro bag
15	Foley's catheter 6f-20f, 3way	38	Thermometer
16	Gloves No.6, 6.5, 7, 7.5	39	Spinal Board-1
17	I.V. Cannula 14G-24G	40	Cervical Collor 1-5
18	I.V. Set + Pediatric Burret	41	Leucoplast
19	I.V. Infusion Set	42	Pulse Oxymeter -1
20	C.V.P. line Set	43	Otoscope-1
21	Chest Tube (Different Sizes)	44	Ophthalmoscope-1
22	Ipratropium bromide inhaler + Solution	45	Glucometer -1
23	Knee hammer	46	Digital Clock

परिच्छेद ७

सेवा सम्बन्धी व्यवस्था

२१. विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालका पूर्वाधार तथा मापदण्डहरू:

(१) विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालका पूर्वाधार तथा मापदण्डहरू प्रचलित कानुन बमोजिम सेवा संचालन अनुमति प्रदान गर्ने निकाय, प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना वा मन्त्रालयले तोके वमोजिम हुनेछ ।

(२) यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि उर्लावारी नगरपालिकावाट संचालन अनुमति प्रदान गरी संचालनमा रहेका २५ शैया सम्मका जनरल अस्पतालले शल्यक्रिया तथा अन्य विशेष विशषज्ञ सेवाहरु प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना वा मन्त्रालयल बाट सेवा संचालन अनुमति लिई संचालन गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) वमोजिमका सेवा संचालन गर्ने अस्पतालहरुले यस निर्देशिकामा तोकिएको मापदण्डका साथै अनुमति प्रदान गर्ने निकायवाट तोकिएको मापदण्ड अनिवार्य पुरा गरेको हुनु पर्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

२२.स्वास्थ्य क्लिनिक/पोलिक्लिनिक सम्बन्धी मापदण्ड तथा पूर्वाधारहरु :

(१) स्वास्थ्य क्लिनिक/पोलीक्लिनिकमा स्वास्थ्य जाँच गर्ने चिकित्सक कुनै पनि मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तिमा पनि MBBS वा सो सरहको चिकित्सा सम्बन्धी उपाधि प्राप्त गरी सम्बधित काउन्शिलमा दर्ता भएको हुनुपर्नेछ । MBBS डाक्टरको प्रत्यक्ष निगरानीमा H.A. वा CMA ले पनि सामान्य स्वास्थ्य जाँच गरी परामर्श दिन सक्नेछन ।

(२) परामर्श सेवा दिने व्यक्ति स्वास्थ्य विज्ञानमा प्रमाणपत्र तह उर्तिण, सि.एम. ए. उत्तिर्ण वा सो सरह उर्तिण गरी सम्वन्धित काउन्शिलमा दर्ता भै परामर्श सेवा तालीम प्राप्त हुनुपर्नेछ ।

(३) पोलिक्लिनिकमा रेडियोलोजी इमेजिङ्ग सेवा, प्रयोगशाला तथा औषधि उपचार सेवा सचालन गर्नु परेमा छुट्टाछुट्टै सेवा सम्बन्धी निर्धारित पूर्वाधार पुरा गर्नु पर्नेछ ।

(४) स्वास्थ्यक्लिनिक/ पोलीक्लिनिकमा स्वास्थ्य सेवा संचालनका लागि देहाय बमोजिमको आवश्यक न्यूनत्तम भौतिक सुविधाहरु हुनुपर्नेछ :-

(क) बिरामीको जाँच गर्ने Ventilated वा AC कोठा सेवा अनुसारको छुट्टाछुट्टै हुनुपर्ने (कम्तिमा १४ वर्ग मिटरको) १

(ख) बिरामी बस्ने ठाउँ (कुर्ने ठाउँ) १

(ग) बिरामी जाँच्ने टेबुल १

(घ) चिकित्सकको लागि टेबुल १

(ङ) चिकित्सकको लागि कुर्सी १

(च) बिरामी बस्ने टुल १

(छ) शौचालयको व्यवस्था १

(ज) टेलिफोन र इन्टरनेट,web page

उर्लाबारी नगरपालिका

(झ) स्वास्थ्य शिक्षा सम्बन्धी सूचनामूलक पोष्टर तथा अन्य सामाग्री
(ञ) पानीको आपूर्ति भएको हुनुपर्ने
(ट) निरन्तर विधुत आपुर्ति ।

(५) सेवा र बिषय अनुसारको आवश्यक औजार उपकरणहरुको व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।

(६) बिरामीको सम्पूर्ण विवरण राख्नको लागि कम्प्यूटर वा रजिष्टर हुनुपर्नेछ ।

(७) क्लिनिकमा प्रयोग गरिने सम्पूर्ण औजारहरु अनिवार्यरुपमा निर्मलीकृत गर्ने व्यवस्था हुनुपर्ने ।

(८) क्लिनिकमा काम गर्ने अन्य व्यक्तिको योग्यताको प्रमाणप्रत्र र सम्बन्धित परिषद्मा अनिवार्य रुपमा दर्ता भएको हुनुपर्नेछ ।

(९) सेवा शुल्क र आयकर प्रमाणपत्र सवैले देख्ने ठाउँमा राख्नुपर्नेछ ।

(१०) मासिक प्रतिवेदन उर्लावारी नगरपालिकामा पठाउने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(५) उर्लाबारी नगरपालिका वाट संचालन अनुमति प्रदान गरीने स्वास्थ्यक्लिनिक/ पोलीक्लिनिकमा स्वास्थ्य सेवा संचालनका लागि देहायमा उल्लिखित जनशक्ति भन्दा कम नहुने गरी जनशक्तिको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ :-

सि.न.	**पद/नाम**	**जनशक्ति संख्या**	**सि.न.**	**पद/नाम**	**जनशक्ति संख्या**
1	मेडिकल अधिकृत (एम.बी.बी.एस)	1	4	स्टाफ नर्स/ अनमी	2

उर्लाबारी नगरपालिका

2	डेन्टल/बि.डि.एस.	1*	5	ल्याव टेक्निसियन/ ल्याव असिस्टेन्ट	1
3	हे.अ/ सिअहेव/ अहेव	2	6	स्विपर/क्लिनर	1

*** For Dental clinic only.**

२३. रेडियोलोजी वा डाईग्नोष्टिक एण्ड इमेजिङ सेवा सञ्चालनका लागि आवश्यक पूर्वाधार तथा शर्तहरु :

(१) यस निर्देशिकाको प्रयोजनको लागी रेडियोलोजी वा डाईग्नोष्टिक सेवा अन्तरगत देहायका प्रबिधिहरु पर्दछन :-

- X –Ray(300 mA सम्म)
- Ultra Sonogram(USG)

(२) उपदफा १ मा उल्लेख गरिएको वाहेक थप प्रविधिको लागि नगरपालिकाको सिफारिसमा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना वा मंत्रालयले संचालन स्विकृति दिनेछ ।

(३) रेडियोलोजि डायग्नोष्टिक तथा ईमेजिङ्ग सेवाबाट पर्ने विकिरणको दूष्प्रभावलाई कम गर्नको लागि उक्त सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति दिंदा वा सिफारिस गर्दा निम्न मापदण्डलाई आधार मानिनेछ :-

(क) <u>एक्सरेको लागि</u> :

(१) एउटा एक्सरे मेसिन Install गर्नको लागि कम्तीमा २२५ स्क्वायर फिटको कोठा उपलब्ध हुनु पर्ने ।

(२) एक्सरे गर्ने कोठाको Wall Thickness

(क) ९ ईञ्च With Plaster of Paris वा

(ख) ६ Inch with 20 mm lead barrier वा

(ग) २.० एम एम lead thickness हुनु पर्ने । साथै झयाल, ढोका तथा भित्ताबाट हुने विकीकरणको चुहावट हुन नसक्ने गरी आवश्यक व्यवस्था भएको हुनपर्ने ।

(३) Xray सेवा प्रदान गर्ने व्यक्तिकोलागि एक्सरे कोठा भित्र ०.५mm को एप्रोन तथा radiation protective measures को व्यवस्था हुनपर्ने ।

(४) Radaiology मा कार्यरत कर्मचारीहरुको लागि radiation dose monitor उपलब्ध हुनु पर्दछ र समय समयमा Radiation Survey Monotoring गर्नुपर्ने ।

(५) Eye Gonadal, Thyroid Gland आदिको Protection को लागि Lead glass/gloves/lead apron को व्यवस्था हुनपर्ने ।

(६) X-ray एक्स्पोज गर्ने कोठा डार्करुम र प्रतीक्षा गर्ने कक्ष छुट्टाछुट्टै हुनपर्ने ।

(७) Radiology विभागमा जनसाधारणाले देख्ने ठाउँमा Xray विकिरणले स्वास्थ्यमा खराव असर पर्न सक्छ भन्नेबारे सूचाना गर्ने । साथै सूचनामा गर्भवती महिला तथा बालबालिलाई अनावश्यक बिकिरणबाट बच्न अनुरोध गर्ने

(८) प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना वा स्वास्थ्य मन्त्रालयको स्वीकृति नलिई Radiology सम्बन्धी मेशिन नगरपालिका भित्र ल्याउन र सञ्चालन गर्न नपाइने ।

(ख) <u>रेडियोलोजी सेवाको लागि आवश्यक जनशक्ति तथा योग्यता :</u>

रेडियोलोजी सेवाको लागि आवश्यक जनशक्ति तथा योग्यता देहाय बमोजिम हुनु पर्नेछ :-

उर्लाबारी नगरपालिका

(१) रेडियोलोजिष्ट : मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट चिकित्सा शास्त्रमा स्नातक तह उतिर्ण गरी रेडियोलोजी विषयमा एम डी, डी एम आर डी, एफ आर सी आर वा सो सरह कोर्ष उतीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ ।

(२) रेडियोलोजी एण्ड ईमेजिङ्गको रिपोर्टिङ्ग रेडियोलोजिष्टहरुले मात्र गर्न पाउने साथै Radiological Interventional Procedure हरु पनि यथासम्भव रेडियोलोजिष्टले गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(३) रेडियोलोजी सेवाको लागि आवश्यक जनशक्ति वा योग्यता निम्न बमोजिम हुनु पर्नेछ

(क) Medical Physicist: M. Medical Physics बिषयमा वा Msc उतीर्ण गरेको

(ख) वायोमेडिकल ईन्जीनीयरः बायोमेडिकल ईन्जीनीयरिङ्ग विषयामा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट स्नातक तह उतीर्ण गरको हुनु पर्नेछ ।

(ग) सिनियर रेडियोग्राफीक टेक्नोलोजिष्टः सम्वन्धित विषयमा MSc.Radiography गरी कम्तिमा स्नातक तहमा ३ वर्ष काम गरेको हुनुपर्छ ।

(घ रेडियोग्राफीक अधिकृत (रेडियोग्राफिक टेक्नोलोजिष्ट): चिकित्साशास्त्र अध्ययन संस्थान/ नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त अन्य संस्थानबाट रेडियोग्राफीक विषयमा (BSc. MIT, Bsc. RT स्नातक तह उतिर्ण गरेको हुनु पर्ने । साथै NHPC (Nepal Health Professional Council) मा दर्ता हुनु पर्ने ।

(ङ) रेडियोग्राफरः चिकित्सा शास्त्र अध्ययन संस्थानबाट वा नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त अन्य संस्थाबाट रेडियोग्राफी बिषयमा प्रमाण पत्र तह उतीर्ण गरेको हुनुपर्ने ।

(ग) <u>Radiation Measurement and Protection सम्बन्धी व्यवस्था</u> :

Radiation Protection व्यवस्थित गर्न X-ray Unit हरुको गुणस्तर नाप गर्न लाई चाहिने आवश्यक उपकरण खरीद गरी स्वास्थ्य मन्त्रालयले तोकेको निकायमा राख्ने र अनुगमन तथा निरीक्षणमा प्रयोग गर्ने र गुणस्तर, Dose Monior गर्ने । विश्व स्वास्थ्य संगठनको मापदण्ड अनुसार कुनै काम गर्ने व्यक्तिमा radiationsfdose 20 Milisievert per year (WHO) को सन २००२ को मापदण्ड अनुसार देखिएमा उपयुक्त क्षतिपूर्तिको व्यवस्थ सम्बन्धित संस्थाले मिलाउनु पर्नेछ ।

(घ) <u>Ultrasonogram (USG)</u> :

Ultrasonogram (USG) को प्रयोग सम्बन्धमा रेडियालोजिष्टहरु बाहेक आफनो क्षेत्रमा मात्र प्रयोगमा ल्याउने गरी मान्यता प्राप्त संस्थबाट कम्तीमा ३ महिनाको USG तालिम प्राप्त गरेको स्त्री तथा प्रसूति रोग सम्बन्धी बिशेषज्ञहरुले गर्न पाउनेछन्। सेवा सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने निम्न बमोजिमको उपकरणहरुको व्यवस्था हुनु पर्नेछ :-

(१) इमर्जेन्सी सेवामा चाहिने औषधि लगायत औजार उपकरणहरुको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(२) स्ट्रेचर, ह्वील चियरको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(३) शौचालयको राम्रो व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(४) रेकर्डिङ्ग तथा रिपोर्टिङ्गको लागि छुट्टै कोठाको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(५) बैकल्पिक बिद्युतको लागि जेनेरेटरको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(६) बिरामीको लागि र बिरामी कुरुवा बस्नको लागि कोठा लगायत बेञ्चको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(७) स्टोर, रिपोर्ट डिस्ट्रीव्यूसनको लागि छुट्टाछुट्टैकोठाको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(८) Medical Equipment repair & maintenance गर्दा वायोमेडिकल ईन्जिनीयर वा डेडियोलोजिकल उपकरण सम्बन्धी बिशेष तालिम प्राप्त व्यक्ति हुनु पर्ने ।

(९) बिकिरण क्षेत्रमा कामगर्नेलाई अनिवार्य रुपमा रेडियेसन भत्ताको व्यवस्था हुनुपर्ने ।

(ङ) रेडियोलोजी सेवाको लागि न्यूनतम उपकरण तथा जनशक्ति पूर्वाधारहरु :

सि.नं.	विवरण	क्लीनीक	२५ शैया
१	एक्सरे मेशन	१०० एम ए - १	३०० एम ए - १
२	एक्सरे मेशिन पोर्टेवल मोवाईल	स्वेच्छिक	१०० एम ए - १
३	अल्ट्रासाउण्ड मेशिन	स्वेच्छिक	स्वेच्छिक
४	जनशक्ति रेडियोलोजिष्ट	आशिंक समय	आंशिक समय
	सिनियर रेडियोग्राफिक टेक्नोलोजिष्ट	आशिंक समय	आंशिक समय
	रेडियोग्राफिक अधिकृत	आशिंक समय	१
	रेडियोग्राफर	दूई	दूई

२४. **निजी प्रयोगशाला सेवा:** (१)निजी प्रयोगशाला सेवा सञ्चालनको लागि प्रयोगशालाहरुको स्तर, बिभाजन र जनशक्ति देहाय बमोजिम हुनु पर्नेछ :-

नेपाल स्वास्थ्य सेवा प्याथोलोजी समूह :

(क) जनरल प्याथोलोजी : योग्यता: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट एम वि वि एस वा सो सरह उतीर्ण गरी MD Path. MRC Path, DCP वा सो सरह उतीर्ण गरको हुनु पर्नेछ ।

(ख) हिस्टोलोजी/साईटोलोजी: योग्यता: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट MD Path उपाधि प्राप्त वा DCP वा (Diploma in Clinical Pathology) सो

उर्लाबारी नगरपालिका

सरह उतीर्ण गरी हिस्टोलोजी/ साईटोलोजी मा बिशेष तालिम वा DCP उपाधी प्राप्त हुनु पर्नेछ ।

(ग) माईक्रोबायोलोजी :

योग्यताः मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट MD Microbiology उपाधी प्राप्त ।

(घ) हेमाटोलोजी :

योग्यता : मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट MD Hameatology उपाधी प्राप्त ।

(ङ) MD Biochemistry :

योग्यताः मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट MD Biochemistry उपाधी प्राप्त माथि उल्लेखित जनशक्तिहरुले योग्यता हासिल गरेको विषयको पाठयक्रममा उल्लेखित सम्बन्धित परीक्षण गर्न पाउनेछन ।

<u>मेडिकल ल्याव टेक्नोलोजी समूह</u>

(क) मेडिकल टेक्नोलोजिष्टः मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाटमेडिकल ल्याव टेक्नोलोजी बिषयमा स्नातक BMLT उपाधी प्राप्त ।

गर्न पाउने परिक्षणहरुः Histopatholoty,Cytopathology & Bone Marrow Study बाहेकका सवै परीक्षणहरु ।

(ख) बिशेषज्ञ मेडिकल टेक्नोलोजिष्टः मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट मेडिकल ल्याव टेक्नोलोजी बिषयमा स्नातकोत्तर उपाधि MMLT प्राप्त ।

उर्लाबारी नगरपालिका

MMLT/M.Sc.Microiology, MMLT/M.Sc.Haematology, MMLT/ M.Sc.Bio chemestry, MMLT/M.Sc. Cytology गरेकोहरुले जुन विषयमा आफुले उपाधी प्राप्त गरेको छ सोही विषयमामात्र प्रयोगशाला सञ्चालन गरी बिशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्न पाउने छन ।

(घ) ल्याव टेक्नीशियन: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट सम्बन्धित विषमा प्रमाण पत्र तह वा सो सरह उतीर्ण ।
गर्न पाउने परिक्षणहरु: जिल्ला स्तरका अस्पताल सम्म गरीने प्रयोगशाला सम्बन्धी आधारभूत परिक्षणहरु ।

(ङ) ल्याव असिष्टेण्ट: मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा एक बर्ष वा १५ महिनाको ल्या.अ.तालिम पुरा गरी प्रमाण पत्र प्राप्त गरेको ।
गर्न पाउने परिक्षणहरु: हेल्थ पोष्ट देखि प्राथमिक अस्पतालहरु सम्म गरिने प्रयोगशाला सम्बन्धी आधारभूत परिक्षणहरु ।

(२) उपदफा (१) मा उल्लिखित जनशक्तिले आफूले प्राप्त गरेको प्रमाणपत्रको आधारमा निजी प्रयोगशाला खोली सञ्चालन गर्न पाउने छन् र ल्याव असिष्टेण्टको हकमा आफू भन्दा माथिल्लो उपाधि प्राप्त गरेका व्यक्तिहरुको प्रत्यक्ष निगरानीमा प्रयोगशालामा काम गर्न पाउनेछन् ।

(३) उपदफा (१) मा उल्लेखित जनशक्तिले आफूले प्राप्त गरेको प्रमाणपत्रको आधारमा व्यवसाय गर्न नेपाल सरकारले तोकेको परिषद्मा दर्ता भएको हुनु पर्नेछ ।

(४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संघिय अस्पताल/प्रादेशीक अस्पतालहरुमा हुने विषेश प्रकारका परीक्षणहरु (Highly Specelized Test) सो परिक्षण सम्बन्धी विशेषज्ञता हाँसिल गरेका व्यक्तिहरुले मात्र गर्न पाउने छन् ।

उर्लाबारी नगरपालिका

परिच्छेद ८

आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा सम्बन्धी स्वास्थ्य संस्थाहरुको मापदण्ड

२५. आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा सम्बन्धी स्वास्थ्य संस्थाहरुका मापदण्ड : (१) आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा प्रणाली अन्तर्गत निजी स्तरमा स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति गर्दा देहायका मापदण्डहरुका पालना गर्नुपर्नेछ :-

(क) आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा :

(१) आयुर्वेद चिकित्सा प्रणाली अन्तर्गत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दा वा चिकित्सा व्यवसाय गर्दा सम्बन्धित बिषयमा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट स्नातक वा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरी नेपाल आयुर्वेद चिकित्सा परिषदमा दर्ता भएका हुनुपर्नेछ । नेपाल सरकारका वहालवाला कर्मचारी भएमा नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

(२) पञ्चकर्म सेवा केन्द्रमा सम्बन्धित बिषयमा कम्तिमा बि.ए.एम.एस वा सो सरह उपाधि प्राप्त व्यक्तिबाट वमन, विरेचन, शिरोविरेचन, आस्थापन, अनवासन वस्ति र रक्तमोक्षण प्रयोग गर्नुपर्ने र उत्तर वस्तिका लागि सम्बन्धित विशेषज्ञबाट गर्नुपर्नेछ ।

(३) आयुर्वेद अस्पतालमा काम गर्ने कर्मचारीलाई संक्रमण सुरक्षा सम्बन्धी आवश्यक तालिम दिनुपर्नेछ ।

(४) आयुर्वेद अस्पतालमा आवश्यक जनशक्ति, भौतिक पूर्वाधार, औजार-उपकरण र सेवाको गुणस्तरीयताको सुनिश्चिततामा मात्र संस्था विस्तार गर्न स्वीकृतिका लागि माग गर्ने र उपयुक्त ठहर भएमा शाखा विस्तारका स्वीकृति दिन सकिने छ ।

(५) बिरामीको उपचारका सिलसिलामा आवश्यकता अनुसार विशेषज्ञ चिकित्सक समक्ष वा उपयुक्त स्थानमा प्रेषण (रेफर) गर्नुपर्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(६) रोग निदानार्थ आवश्यक पर्ने ई.सि.जी., इ.इ.जी, प्याथोलोजी, रेडियोलोजी तथा अन्य आवश्यक सेवाहरु संचालन गर्नुपरेमा सम्बन्धित बिषयका जनशक्ति र सो सम्बन्धी भौतिक पूर्वाधार, औजार उपकरण नीति नियमको पालना गर्नुपर्ने छ ।

(७) इन्ट्रिग्रेटेड क्लिनिक, नर्सिङ्ग होम वा अस्पताल भनी स्वीकृतिका लागि माग भएमा कुन कुन बिषय र सेवा दिन उद्देश्य राखिएका हो? सो प्रष्ट उल्लेख गरि सोही बमोजिमका जनशक्ति, औजार उपकरण र भौतिक पूर्वाधार व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(८) आयुर्वेद चिकित्सा विधामा स्वास्थ्य रक्षा, रोग निवारण, औषधि द्रव्य काष्ठौषधि, रसौषधिका प्रयोग गरिने चिकित्सा सेवा, विना औषधि दिइनेसेवा र आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवामा उल्लेखित पूर्वकम अन्तर्गतका निराग्नी स्वेद (जल, वायु, सूर्यकिरण, पार्थिव तत्वको प्रयोग), अग्नि स्वेदन, अभ्यङ्ग (Massage),सत्वावजय चिकित्सा (योगाभ्यास, ध्यान आदि) का माध्यमबाट रोगको रोकथाम वा दीर्घजीवनका लागि सञ्चालन गरिने संस्थाहरुले आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मीहरु, भौतिक पूर्वाधार, आवश्यक औजार उपकरण र तोकिएका मापदण्ड पुरा गरि जुन सुकैनाममा संचालन भएतापनि आधार ग्रन्थ सहित अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट अनुमति लिएर मात्र सञ्चालन गर्न पाइनेछ ।

(ख) आयुर्वेद चिकित्सा अन्तरगत रहने सेवाहरुः

चिकित्सा सेवा :

१. रोग उपचार (आतुर विकार प्रशमन)

(क) युक्ति व्यापाश्रय चिकित्सा

(ख) संशमन (औषधि चिकित्सा)

(ग) संशोधन (वमनादि पञ्चकम शोधन चिकित्सा)

(घ) दैव व्यापाश्रय

उर्लाबारी नगरपालिका

(ङ) सत्वावजय

(च) शस्त्र-प्रणिधान

(छ) योगाभ्यास

२. स्वास्थ्य प्रवर्द्धनात्मक, स्वास्थ्य रक्षा तथा प्रतिरोधात्मक स्वास्थ्य सेवा

(क) प्रकृति विनिश्चय र परामर्श

(ख) स्वस्थवृत्त पालन-ऋतुचर्या, दिनचर्या, रात्रिचर्या, पथ्यापथ्य, आहार विहार

(ग) रसायन (घ) वाजीकरण (ङ) पञ्चकर्म (च) योगाभ्यास

(ग) आयुर्वेद अस्पताल तथा नर्सिङ्ग होम सम्बन्धी मापदण्ड तथा पूर्वाधारः

(१)आयुर्वेद चिकित्सा प्रणाली अन्तर्गत निजीस्तरमा सञ्चालन गर्ने अस्पताल एवं नर्सिङ्ग होमहरुले आफ्नो क्षमता अनुसार क्रमशः एक वा एकभन्दा वढी तपसिलमा उल्लेखित विभाग/शाखाहरु सञ्चालन गर्न सक्नेछन् :-

आयुर्वेद चिकित्सा सेवा अन्तर्गत विभाग वा शाखाहरुः

(क) कायचिकित्सा (ख) बालरोग चिकित्सा (ग) प्रसूति तथा स्त्रीरोग चिकित्सा (घ) शल्य

चिकित्सा (ङ) शालाक्य (च) रसायन (छ) वाजीकरण (२) यस उर्लाबारी नगरपालिकाबाट संचालन अनुमति लिई संचालन हुने आयुर्वेद अस्पतालले देहाय बमोजिमको भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था तथा मापदण्डको पालना गर्नु पर्नेछ :-

सि.न.	**विवरण**	**१० सैया**	**सि.न.**	**विवरण**	**१० सैया**
१	**भौतिक पूर्वाधार**		३.८	अ.न.मि.	३
१.१	(क) जग्गा मापदण्ड : सडकसंग जोडिएको	✓	३.९	ल्याव टेक्निसियन	स्वैच्छिक

उर्लाबारी नगरपालिका

	हुनुपर्ने (प्रति शैया ५० व.मि.)।				
१.२	(ख) सवारी साधन आवत जावत तथा पार्किङ्गको लागि पर्याप्त ठाउँ हुनुपर्ने ।	✓	३.१०	ल्याव असिस्टेण्ट	आवश्यकता अनुसार
१.३	ग) प्रवेशद्वार र निकासद्वार - गेट छुट्टाछुट्टै हुनुपर्ने ।			**Rediology/USG**	
१.४	(घ) सञ्चार, बिजुली , शौचालय तथा खानेपानीको व्यवस्था हुनुपर्ने ।	✓	३.११	रेडियोग्राफर	आवश्यकता अनुसार
२	**सेवा**		३.१२	सहायक रेडियोग्राफर	आवश्यकता अनुसार
२.१	वहिरङ्ग	✓	३.१३	हेल्पर	स्वैच्छिक
२.२	अन्तरङ्ग	✓	४	**अन्तरङ्ग सेवा(Indoor)**	
३	**जनशक्ति**		४.१	वार्डः पुरुष कोठा १० x२० स्क्वायर फिट	२
३.१	आयुर्वेद चिकित्सामा स्नातकोत्तर उपाधि	आवश्यकता अनुसार	४.२	महिला कोठा १० x २० स्क्वायर फिट	२

उर्लाबारी नगरपालिका

	(M.D./M.S.Ay.)				
३.२	चिकित्सक (B.A.M.S.) सो सरह)	३	४.३	चिकित्सा कोठा १० x१० स्क्वायर फिट	१
३.३	आयुर्वेद सहायक (P.C.L.) सो सरह)	आवश्यकता अनुसार	४.४	शौचालय (पुरुष तथा महिलाका लागि छुटाछुटै वास वेशिन तथा पानी पर्याप्त	४
३.४	आयुर्वेद सहायक कार्यकर्ता (AAW) सो सरह)	२	४.५	ध्जभर्भा अजबष्च/स्ट्रेचर/ट्रली	१
३.५	पञ्चकर्म सह-सहायक	आवश्यकता अनुसार	४.६	चार्ट/लकर/फाइल केवीनेट	१५
३.६	अभ्यङ्गकर्ता	आवश्यकता अनुसार	४.७	बेड प्यान/शैया संख्याको आधारमा	✓
३.७	Staff Nurse	१	४.८	कुरुवा बस्ने टुल (शैया संख्याको आधारमा)	✓

४.९	चिकित्सक कक्ष	१		**Cutting sets**	२
४.१०	नर्सेज ड्यूटी रुम १०X१५	१		Blunt scissors	१

उर्लाबारी नगरपालिका

	स्क्वायर फिट				
	औषधी स्टोरको पूर्वाधार			Sharp scissors	१
४.११	भेन्टिलेशनयुक्त १०x१५ स्क्वायर फिट साइजको कोठा	१		Lancet	
४.१२	बिरामी पूर्जा दर्ता गर्ने कक्ष	१		Scalpel and kitle holder etc	२
४.१३	औषधी वनाउने टेबुल कुर्सी	१		**Dressing set**	
५	**कर्मचारी प्रशासन**			Kidney tray, small tray,large bowel	४
५.१	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार		Dissecting forceps,thumb forceps (toothed untoothed)	४
५.२	खरिदार (लेखा) प्रशासन	१		Dressing trolley, dressing materials, cotton	२
५.३	कम्प्यूटर प्राविधिक खरिदार	आवश्यकता अनुसार		Gauge, bandage/ teucoplest/xylocain,etc	७

उत्तरगया नगरपालिका

५.४	पियन पाले	३		**Catherer set**	
५.५	भान्छे/टहलुवा	२		Plain, folley's and matlicot cather	१०
५.६	माली	आवश्यकता अनुसार		**Diagnostic set**	२
५.७	ड्राइभर	आवश्यकता अनुसार		**General**	
५.८	कुचिकार	२		Tongue Spatula	२
६	**उपकरण**			Torch light/emergency light	२
	स्टेथेस्कोप (प्रत्येक उपचार कक्षमा)	✓		**Specific**	
	B.P.Set (प्रत्येक उपचार कक्षमा)	✓		ENT set	२
	Thermometer (आवश्यकता अनुसार)	✓		Gynecological Examination set, D and C set, cucus, sim's speculum, enema set	१
	Weighing Machine	२		Atutoclave	३

उर्लाबारी नगरपालिका

	उचाई नाप्ने साधन	१		**Surgical Set**	१
	Torch light	१		Suture Materials (different size)	४
	Cotton, Gauze, Bandage	आवश्यकता अनुसार		Needle (different size)	१०
	Apron	आवश्यकता अनुसार		**Forceps**	१२
	Gloves	आवश्यकता अनुसार		Neonatal care set	१
	X-ray view box	आवश्यकता अनुसार		Macintos sheet, Kally's pad	५
	Oxygen set	१		**Other**	
	Durm set	३		Proctoscope/ Laryngoscope/Opthalmoscope	२
	Artery forceps	१२		Tonometer/Rhinoscope	१
	Culting scissors	२		Sterilizer/ Autoclave drum set	१
	Equioments and materials for emergency case	२		Mask	२५

उर्लाबारी नगरपालिका

	management				
	Nebulizer	१		Cap	१०
	Ryle's Tube			Ear syringing set	२
	Gastric Lavage set	२		Wooden splint	४
	Bed screen	३		Urobag	२

७.	**बहिरंग विभाग (OPD)**	**१० सैया**
	बिरामी दर्ता कक्ष/ बिरामी जाँन्ने कोठा/ लेखा ,प्रशासान कक्ष	१ वटा/१ वटा/२ वटा
८.	**आकस्मिक सेवा सुविधा** अक्सिजन सेट आकस्मिका सेवामा आवश्यक अन्य उपकरण बिशेषज्ञ सेवाको हकमा सोहि अनुसारका जनशक्ति कक्ष र आवश्यक उपकरण हुनुपर्ने ।	२ सेट हरेकका लागी २/२ सेट आवश्यकता अनुसार
९.	प्रयोगशाला कोठा	२
१०.	मनोपरामर्श एवं जीवनशैली कोठा	१
११.	योगासन, प्राणायाम,ध्यान आदिका लगि (१६X३२)	१

१२.	पूर्वकर्म सेवाको लागी प्रत्येक सेवाको अलग अलग कक्ष	आवश्यकता अनुसार
	a) स्नेहन कक्ष b) अभ्यङ्ग कक्ष c) स्वेदन कक्ष(नाडि स्वेद लगायत १३ प्रकारकम स्वेदनकालागी अलग अलग कक्ष	१ १ आवश्यकता अनुसार

	d) अभ्यङ्ग टेबुल e) सर्वाङ्ग स्वेदन यंत्र f) नाडि स्वेदन यंत्र लगायत विविध १३ प्रकारकम स्वेदनकालागी अलग अलग आवश्यक यन्त्र g) कटि तथा जानु स्वेदन यन्त्र h) अवगाह स्वेदन यन्त्र i) निराग्नी स्वेद को लागी कम्मल, मृदिका ,प्रस्तर,जल,तेज ,प्रथिव तत्व आदिको व्यवस्था j) पञ्चकर्म सेवाको लागी सामाग्री k) वमन टेबुल सहित वमन कक्ष l) विरेचननीय आशन m) शिरोविरेचनको लागी कक्ष तथा साधन n) शिरोधारा टेबुल सहित सेट o) शिरो बस्ति यन्त्र	आवश्यकता अनुसार १ आवश्यकता अनुसार १ १ आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार १ १ १ २
१३.	पञ्चकर्म सेवा (५ वटै सेवाका लागी अलग अलग कक्ष हुनुपर्ने)	आवश्यकता अनुसार
१४.	पुर्नस्थापन कक्ष	आवश्यकता अनुसार
१५.	फुल फल सहित स्वच्छ वातावरण र औषधि युत्त हर्वेरियम समेत हुनुपर्ने ।	आवश्यकता अनुसार

(घ) आयुर्वेद स्वास्थ्य क्लिनिक/पोलिक्लिनिक सम्बन्धी मापदण्ड तथा पूर्वाधारहरुः आयुर्वेद पोलिक्लिनिक सेवा सञ्चालन गर्दा एउटै व्यवस्थापन अन्तर्गत रही तीन वा सो भन्दा बढी सेवा प्रदान गर्नु पर्ने र औषधि सेवाको व्यवस्था समेत हुनुपर्नेछ । स्वास्थ्य जाँच गर्ने तथा परामर्श दिने व्यक्ति कुनै पनि मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तिमा पनि BAMS वा सो सरहको चिकित्सा सम्बन्धी उपाधि प्राप्त गरी आयुर्वेद चिकित्सा परिषद्मा दर्ता भएको हुनुपर्नेछ ।

(१) एक सेवा सञ्चालनका लागि आवश्यक न्यूनतम भौतिक सुविधाहरु निम्न अनुसारको हुनुपर्नेछ :-

(क) बिरामीको जाँच गर्ने भेन्टिलेटेड कोठा सेवा अनुसारको छुट्टाछुट्टै हुनुपर्नेछ । -कम्तिमा १४×१० वर्ग फिट)

(ख) बिरामी बस्ने ठाउँ (कुर्ने ठाउँ(ग) बिरामी जाँच्ने टेवुल

(घ) चिकित्सकको लागि कुर्सी

उर्लाबारी नगरपालिका

(ङ) चिकित्सकको लागि टेबुल
(च) बिरामी बस्ने कुर्सी/टुल
(छ) बिरामी कुर्न बस्ने बेन्चहरुको व्यवस्था
(ज) शौचालयको व्यवस्था
(झ) टेलिफोन (स्वैच्छिक)।

(२) आवश्यक औजार उपकरणहरु निम्न अनुसारको हुनुपर्नेछः-
(क) थर्मोमिटर -१
(ख) तौल लिने मेशिन -१
(ग) उचाई नाप्ने मेशिन -१
(घ) टंग डिप्रेशर - १
(ङ) ब्लड प्रेशर जाँच्ने मेशिन -१
(च) स्टेथोस्कोप -१
(छ) आँखा, नाक, कान जाँच्ने सेट -१
(ज) प्रोक्टोस्कोप -१
(झ) प्रोव
(ञ) सिरिन्ज
(ट) टर्च लाइट
(ठ) पञ्जा
(ड) मास्क, एप्रोन
(ढ) किड्नी ट्रे
(ण) बाल्टीन।

(३) अन्य व्यवस्था (थप मापदण्ड):
(क) विशेषज्ञ सेवा र बिषय अनुसारको आवश्यक औजार उपकरणहरुको व्यवस्था हुनुपर्नेछ।
(ख) बिरामीको सम्पूर्ण बिवरण राख्नको लागि एउटा रजिष्टर हुनुपर्नेछ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(ग) क्लिनिकमा प्रयोग गरिने सम्पूर्ण औजारहरु अनिवार्य रुपमा निर्मलकृत गरिएको हुनुपर्नेछ ।

(घ) क्लिनिकमा काम गर्ने व्यक्तिले आफ्नो योग्यताको प्रमाणपत्र तथा आयुर्वेद चिकित्सा परिषद् दर्ता नं., सेवा शुल्क र आयकर प्रमाणपत्र सबैले देख्ने ठाउँमा राख्नुपर्नेछ ।

(ङ) मासिक प्रतिवेदन नियम अनुसार सम्बन्धित निकायमा पठाउने व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।

(घ) आयुर्वेद पूर्वकर्म पञ्चकर्म सेवा केन्द्र सम्बन्धी मापदण्ड तथा पूर्वाधारहरु :

(१) **भौतिक पूर्वाधार :**आयुर्वेद पञ्चकर्म सेवा प्रदान गर्ने केन्द्र, हेल्थ क्लव र हेल्थ रिसोर्टहरु सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने अभ्यङ्ग, स्वेदन, स्नान, वमन, विरेचन, शिरोविरेचन, वस्ति आदि उपचार कक्षहरु र सोका लागि देहायका सामग्रीहरुको व्यवस्था हुनुपर्नेछ । यसका साथै औषधि निर्माण कक्ष, प्रकृति परीक्षण, सत्वावजय चिकित्सा, योग ध्यान एवं अन्य सहायकहरुका लागि आवश्यक कक्षहरु हुनुपर्नेछ । साथै उपयुक्त किसिमका पुस्तकालय, शौचालय आदिको व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।

(क) अभ्यङ्ग कक्ष

(ख) स्वेदन कक्ष (ग्यास सिलिण्डर कक्ष बाहिर हुनु पर्ने

(ग) अभ्यङ्ग टेबुल

(घ) सर्वाङ्ग स्वेदन बक्स

(ङ) नाडि स्वेदन यंत्र

(च) वस्ति यंत्र सेट

(छ) वमन टेबुल सहित वमन कक्ष

(ज) शौचालय संलग्न रहेको विरेचन कक्ष

(झ) विरेचन कुर्सी

(ञ) नस्य कुर्सी

(ट) शिरोधारा टेबुल सहित सेट

उर्लाबारी नगरपालिका

(ठ) शिरो बस्ति सेट

(ड) जानु बस्ति,कटि बस्ति आदि सेट

(ढ) कटि स्वेदन टब

(ण) अवगाह स्वेदन टब

(त) संसर्जन कर्मका लागि भोजनालय

(थ) अन्य पूर्वाधार तथा आत्यायिक चिकित्सा सामाग्री

नोट : पंचकर्मको प्रधानकर्म संचालनका लागि अन्तरंग सेवा संचालन स्विकृति अनिवार्य हुनेछ ।

(२) पञ्चकर्म सेवाहरुःयी सेवा केन्द्रहरु व्यवस्थित रुपमा सञ्चालित गरिनुपर्नेछ । यी केन्द्रहरुबाट दिइने सेवाहरु आयुर्वेद चिकित्सा सिद्धान्त अनुसार रसायन, वाजीकरण, स्वास्थ्य प्रवर्द्धन, प्रतिरोधात्मक, पुनर्स्थापन एवं उपचारात्मक कर्ममा आधारित रहनुपर्नेछ । रसायन, वाजीकरण सेवा पनि दिनुपर्नेछ ।पञ्चकर्म र सो सम्बन्धी सेवाहरु निम्नानुसार गर्नुपर्नेछः–

(क) पञ्चकर्म

(१) पूर्वकर्महरुः स्नेहन, स्वेदन, अभ्यङ्ग, पिण्डस्वेद, नाडी र पिचु आदि ।

(२) संसर्जन, रसायन कर्म

(३) प्रधानकर्महरुः वमन, विरेचन, वस्ति (अनुवासन, आस्थापन, शिरोविरेचन, रक्तमोक्षण (जलौका) ।

(४) पश्चात् कर्म ।

(ख) अन्य कर्म

(१) अभ्यङ्ग, स्वेदन, २३ प्रकार स्वेद वाह्य वस्ति, नेत्र तर्पण, शिरोधारा, शिरो वस्ति, तेल, स्नान, लेप, कटिस्नान, पादस्नान आदि कर्महरु ।

(२) सत्वावजय कर्मः सत्वावजय,

(३) **आवश्यक जनशक्तिहरुः** आयुर्वेद चिकित्सा अन्तर्गत पञ्चकर्म र सम्बन्धित कुनै पनि कर्महरु दक्ष अनुभवी आयुर्वेद चिकित्सकहरुको मातहतमा रहेर मात्र

उर्लाबारी नगरपालिका

दिइनु पर्नेछ ।निम्नानुसार योग्यता भएका जनशक्तिहरुबाट उपरोक्त सेवाहरु सञ्चालन गर्नु पर्नेछः–

(क) आयुर्वेद चिकित्सक : आयुर्वेद चिकित्सा प्रणालीमा स्नातक वा स्नातकोत्तर उपाधि प्राप्त ।

(ख) पञ्चकर्म चिकित्सा सहायक : आयुर्वेद चिकित्सा प्रणालीमा प्रमाणपत्र तह वा आयुर्वेद स्वास्थ्य सहायक तह उत्तीर्ण गरी न्यूनतम ३ महिनाको पञ्चकर्म तालिम प्राप्त गरेको हुनुपर्नेछ ।

(ग) पञ्चकर्म सह-सहायक : कम्तिमा एस.एल.सी.पास गरी आयुर्वेद चिकित्सकको मातहतमा रही सो सम्बन्धी आवश्यक कर्महरुको तालिम सहितको २ वर्षको अनुभव प्राप्त गरेको ।

(घ) अभ्यङ्गकर्ता (महिला र पुरुष दुवै : कम्तिमा आठ कक्षा पढी २ वर्षसम्म आयुर्वेद चिकित्सकको मातहतमा वसी अभ्यङ्गकर्ताको रुपमा अनुभव प्राप्त गरेको ।

(४) आयुर्वेद अभ्यङ्ग कर्म मात्र दिइने केन्द्रहरुबाट विश्रान्ती अभ्यङ्ग कर्म मात्र दिन सक्नेछन् र सो कर्मका लागि न्यूनतम सुपरिवेक्षण प्राविधिक निरीक्षण टोलीद्वारा समय समयमा गरिनेछ ।

(५) पूर्वकर्म पञ्चकर्म चिकित्सा गर्दा प्रयोग हुने औषधि तथा अन्य द्रव्य :

(क) क्वाथ, फाण्ट, अर्क, स्वरस

(ख) अवलेह, पाक, खण्ड, क्रिसरा

(ग) स्नेह, प्रस्तर, मृदिका, जल, तेज, धुम्र, वास्प, कम्वल, वस्त्र, पट्ट, जल आदि ।

(६) पश्चातकर्ममा प्रयोग हुने द्रव्य तथा निर्मित औषधि व्यवस्था :

(क) सात्विक आहार, ऋतु तथा दिनचर्या, ब्रम्हचर्या पालन

(ख) औषधि-चूर्ण, वटी, फान्ट, अवलेह

(ग) आसव, अरिष्ट

(घ) लौह, मण्डुर

(ङ) तेल, घृत

(च) रस, रसायन

(छ) लेप, मलहम

(ज) भष्म, पिष्टी

(ङ) होमियोप्याथिक चिकित्सा सेवा स्थापना तथा सञ्चालन मापदण्ड :

(१) होमियोप्याथिक स्वास्थ्य क्लिनिक/पोलिक्लिनिकमा स्वास्थ्य जाँच गर्ने तथा परामर्श दिने

(क) स्वास्थ्य जाँच तथा उपचार गर्ने होमियोप्याथिक चिकित्सक -१ (कम्तिमा होमियोप्याथिकमा स्नातक तह गरेको)

(ख) परामर्श सेवा दिने सहायक होमियोप्याथिक चिकित्सक -१ (कम्तिमा होमियोप्याथिकमा प्रमाणपत्र तह गरेको)

(ग) परामर्श सेवा दिने होमियोम्याथिक सहायक -१ (मान्यता प्राप्त संस्थाबाट होमियोप्याथिमा तालिम प्राप्त गरेको

सेवा:

(क) उपचार

(ख) परामर्श

(च) होमियोप्याथिक इमर्जेन्सी सेवा :

(१) होमियोप्याथिकमा इमर्जेन्सी सेवा २४ सै घण्टा सीमित सेवा खुल्ला राख्न सकिनेछ ।

(२) भौतिक पूर्वाधारः

- २०×१५ साईजको भेन्टिलेशन तथा शौचालययुक्त कोठा
- चिकित्सक बस्ने टेवुल र कुर्सी -१ थान
- स्टाफ नर्स बस्ने कुर्सी -१ थान
- बिरामी बस्ने कुर्सी, टुल -१ थान

उर्लाबारी नगरपालिका

- अपरेशन टेबुल -१ थान
- Hanging light (100 wt) -१ थान
- र्‍याक -१ थान
- हिटर -१ थान
- Sterilization set -१
- शौचालयमा पर्याप्त मात्रामा पानी उपलब्ध भएको ।

(३) **उपकरण**:

- स्टेथोस्कोप
- BP set
- Globes
- X-ray view Box
- Thermometer
- Weighing Machine
- उचाइ नाप्ने साधन
- Plastic Apron
- Dressing set
- Stitching set
- Torch
- Mask
- Cap
- Cotton, Gauze, bandage
- Stab, stand + oxygen cylinder, suction machine

(४) **सेवा सम्बन्धीः**

उर्लाबारी नगरपालिका

- Dressing
- Stitching
- साधारण Injury

(५) जनशक्तिः

- चिकित्सक -१ जना
- स्टाफ नर्स -१ जना
- कार्यालय सहयोगी -१ जना

(६) औषधिः

होमियोप्याथीमा प्रयोग हुने केही इमर्जेन्सी औषधिहरु

(छ) निजी स्तरको होमियोप्याथिक अस्पतालका पूर्वाधार :

सि.न.	विवरण	१० शैया			
१	भौतिक पूर्वाधारहरु : अस्पताल भवन आफ्नै वा भाडामा, पार्किङ्ग स्थल, खुल्ला जग्गा, अस्पताल प्रवेशमार्ग, यातायातको सुविधा, प्रतिक्षालय, सोधपुछ कक्ष आदि आवश्यकता अनुसार उपलब्ध भएको				
२	सेवा			कम्प्युटर सहायक	१
	क) बहिरङ्ग सेवा			पियन/पाले	४
	ख) अन्तरङ्ग सेवा			भान्छे/टहलुवा	३
३	जनशक्ति			माली	१
	चिकित्सक (स्नातकोत्तर तह)	स्वैच्छिक		सवारी चालक	१
				कुचीकार	२
	चिकित्सक (स्नातक तह)	४		स्टेथेस्कोप	आवश्यकतानुसार
	सहायक चिकित्सक	३		B.P. Set	” ”
	स्टाफ नर्स	स्वैच्छिक		X-ray view box	” ”

उर्लाबारी नगरपालिका

	अ.न.मी.	२		Thermometer	" "
	ल्याब टेक्नोलोजिष्ट	स्वैच्छिक		Weighing Machine	" "
	प्याथोलोजिष्ट, ल्याब टेक्निसीयन	स्वैच्छिक		उचाई नाप्ने साधन	" "
	ल्याब एसिस्टेन्ट	१		Apron	" "
	रेडियोलोजिष्ट, रेडियोग्राफर	स्वैच्छिक		Gloves	" "
				Oxygen set	" "
	वार्ड ब्वाई	१		Catheterization set	" "
	प्रशासन अधिकृत	–		Torch	" "
	नायब सुब्बा	१		Cotton,Guaze,Bandage	" "
	सहलेखापाल	१		अन्य आवश्यक सामांग्री	" "

५	**अन्तरङ्ग सेवा**		६	**औषधि स्टोरको पुर्बाधार**	
	पुरुष कोठा	१७X१० फिट		भेन्टिलेशनयुक्त १४×१० साईजको कोठा	१
	महिला कोठा	१७X१० फिट		बिरामीको पुर्जा दर्ता गर्ने टेबुल, कुर्सी	आवश्यकतानुसार
	चिकित्सा कोठा	१४X१० फिट		औषधि बनाउने टेबुल, कुर्सी	आवश्यकतानुसार
	शौचालय, वास बेशिन तथा पानी पर्याप्त	२		बिरामी पुर्जा दर्ता गर्ने रजिष्टर	आवश्यकतानुसार
	Wheel chair /स्ट्रेचर/ट्रली	२		बहिरङ्ग सेवाको लागी विरामी पर्खने कोठा	२५X१४ फिट
	चार्ट/लकर/फाइल	५		बहिरङ्ग सेवाको लागी विरामी जाँच्ने कोठा	१४X१० फिट

उर्लाबारी नगरपालिका

	बेड प्यान (शैया संख्याको आधारमा)	५			
	कुरुवा बस्ने टुल	५			
	चिकित्सक आराम गर्ने बेड	१			
	नर्स ड्युटी रुम १४ ×१०	१			
	बिरामी आसार्ने एम्बुलेन्स	१			
	कम्प्युटर तथा प्रिन्टर	३			

(ज) एक्यूप्रेसर : अनेक रोगको उपचार गर्ने एक्यूप्रेशर क्लिनिक वा पोलि एक्यूप्रेशर (प्राकृतिक चिकित्सा) क्लिनिक सञ्चालन गर्न निम्न लिखित न्यूनतम व्यवस्था हुपर्नेछ :–

(१) दक्ष जनशक्ति :

(क) कुनै विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धित बिषयमा आवश्यक योग्यता (डाक्टर उपाधि) प्राप्त गरेको व्यक्तिहरु ।

(ख) कुनै पनि मान्य प्राप्त संघ संस्थाबाट आवश्यक तालिम (डाक्टर वा सो सरहको उपाधि) प्राप्त गरेका व्यक्तिहरु ।

(२) अर्ध दक्ष जनशक्तिः

(क) कुनै पनि मान्यता प्राप्त संघ संस्थाबाट एक वर्ष वा सोभन्दा बढी तालिम प्राप्त व्यक्तिहरु ।

(ख) दक्ष जनशक्तिका साथमा न्यूनतम तीन वर्षसम्म अनुभव प्राप्त गरेको कुरा दक्ष जनशक्तिले प्रमाणित गरेको व्यक्तिहरु ।

(३) बिरामी जाँच गर्ने कोठा

(४) एक्यूप्रेसर थेरापिष्टहरुको लागि मेच र टेबुल

उर्लाबारी नगरपालिका

(५) दक्ष एक्यूप्रेसर थेरापिष्ट (उपचारक)

(६) अर्धदक्ष एक्यूप्रेसर थेरापिष्ट (उपचारक) -१ जना

(७) कार्यालय सहायक -१ जना

(८) स्वीपर -१ जना

(९) आवश्यक उपकरणहरुः

(क) एक्यूप्रेशर जाँच गर्ने मेशिन

(ख) तौल लिने मेशिन

(ग) एक्यूप्रेशर गर्ने जिमका मेशिनहरु

(घ) शक्ति सञ्चार गर्ने उपकरणहरु

(ङ) इलेक्ट्रोनिक एक्यूप्रेशर मेशिन

(च) स्पाइनल रोलर

(छ) फेसियल रोलर र अन्य व्यायामका उपकरणहरु ।

(१०) संस्थागत रुपमा खोलिने एक्यूप्रेशर स्वास्थ्य क्लिनिकः

(क) उर्लाबारी नगरपालिका,नगरकार्यपालिकाको अनुमति लिएर मात्र स्वास्थ्य क्लिनिक सञ्चालन गर्नुपर्छ ।

(ख) स्वास्थ्य क्लिनिक सञ्चालन गर्न माथि उल्लेखित व्यवस्था हुनु अनिवार्य छ ।

(ग) चिकित्सक उपचारक लगायत काम गर्ने जनशक्तिले नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको हुनुपर्दछ ।

(११) बिरामी भर्ना गरेर पनि उपचार गर्न सकिनेछ ।

(१२) बिरामी भर्ना गर्न स्वास्थ्य क्लिनिकमा निम्नलिखित थप व्यवस्था हुनुपर्दछः–

(क) बिरामी राख्ने कोठा

(ख) बिरामी सुत्ने बेड, आवशयक ओड्ने ओछ्याउने सामान

(ग) सफा र प्रदूषणमुक्त कोठा

(घ) स्नान घर

उर्लाबारी नगरपालिका

(ङ) सफा पानी

(च) सन्तुलिन भोजन आदि

(छ) बिरामी सुत्ने वेड एकले अर्कालाई नछुने गरी कम्तिमा २-३ फिटको दूरीमा राख्ने

(ज) शौचालय ।

(१३) उर्लाबारी नगरपालिका,नगरकार्यपालिका बाट अनुमति लिएर सञ्चालित सबै एक्यूप्रेशर स्वास्थ्य क्लिनिकले आयुर्वेद विभागमा वैकल्पिक चिकित्सामा संस्था दर्ता गरेको हुनुपर्नेछ ।

(१४) एक्यूप्रेशर प्राकृतिक चिकित्सा बिषयमा प्रचार/प्रसार तथा अनुसन्धान मात्र गर्ने उद्देश्यले पनि संस्था खोली सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

(क) सम्बन्धित बिषयको अनुसन्धान गर्ने आवश्यक योग्यता प्राप्त गरेको जनशक्ति हुनु पर्नेछ ।

(ख) प्रचार गर्दा एउटा बिषयसंग अर्को बिषय बाभ्रने गरी तथा एकले अर्कालाई हानी पुऱ्याउने प्रचार गर्नु हुँदैन ।

(१५) एक्यूप्रेशरको लागि नेपाल सरकार सरकारको स्वीकृति प्राप्त संस्थाबाट वा वैकल्पिक चिकित्साबाट प्रमाणित गरेर मात्र यस सम्बन्धी बिक्री बितरण वजारमा ल्याउनु पर्नेछ । जस्तैः जोगाड, अन्य जिम आईटमका सामग्रीहरु ।

(१६) समय परिस्थिति र स्थान अनुसार उपचारमा प्रयोग हुने उपकरणको विकासक्रम अनुसार परिवर्तन हुन सक्नेछ ।

(झ) एक्यूपञ्चर सेवा अस्पतालका पूर्वाधार र मापदण्डहरु : एक्यूपञ्चर सेवा सञ्चालनको लागि देहायको पूर्वाधार तथा मापदण्ड पालना गरेको हुनु पर्नेछ :-

सि.नं.	बिवरण	५ शैया	१० शैया	१५ शैया
१	भौतिक पूर्वाधारहरु जनरल अस्पताल सरह	✓	✓	✓
२	सेवा a) मोक्सिबुसन b) एक्यूपञ्चर	✓	✓	✓

३	जनशक्ति			
	क) स्नातकोत्तर	०	१	२ जना
	ख) स्नातक	१	२	३ जना
	ग) एक्यूपन्चर सहायक	२	३	६ जना
	घ) नर्सिङ्ग स्टाफ	०	२	३ जना
	ङ) प्रशासनिक कर्मचारी जनरल अस्पताल सरह			
	च) कार्यालय सहयोगी	१	२	४ जना
४	उपकरण			
	क) एक्यूपन्चर निडिल			
	ख) मोक्सा स्टिक			
	ग) कपिङ्ग			
	घ) अटोक्लेभ			
	ङ) स्टेथोस्कोप			
	च) थर्मामिटर			
	छ) रेकर्ड रजिष्टर			
	ज) अन्य व्यवस्था जनरल अस्पताल सरह			

उर्लाबारी नगरपालिका

नोट : अस्पताल स्थापना तथा संचालनका नीति तथा नियमहरु जनरल अस्पताल सरह हुने अस्पताल,नर्सिङ होम वा स्वास्थ्य क्लिनिक संङिय कानुन बमोजिम आयुर्वेद विभागमा समेत दर्ता गर्नुपर्नेछ ।

(ञ) प्राकृतिक चिकित्सा अस्पतालका पूर्वाधारहरु :

सि.नं.	बिवरण	१० शैया	१५ शैया
१.	आवश्यक अस्पताल भवन एवं खुल्ला जग्गा (५५ वर्ग मी. प्रति शैया)	✓	✓
२	**प्रवेश मार्ग** :-अस्पतालसम्म मोटर सजिलै जाने, फर्कने र रोक्न सक्ने सुविधा हुनुपर्ने	✓	✓
३.	**प्रतिक्षालय** सोधपुछ/सम्पर्क र सूचना/टेलिफोन सेवा हुनुपर्ने प्रतिक्षालयमा बस्ने ठाउँपर्याप्त पानीको व्यवस्था भएको शौचालय महिला र पुरुषको लागि (अलग) ह्वील चियर/ट्रली/स्टेचर	२ वटा १ वटा	२ वटा २/२ वटा
४.	**बहिरंग विभाग (OPD)** बिरामी जाँच्ने कोठा व्यवस्थापन कक्ष	१ वटा १ वटा	२ वटा १ वटा
५.	**आकस्मिक सेवा सुविधा** अक्सिजन सेट IV Set आकस्मिक सेवामा	आवश्यकतानुसार	

	आवश्यक अन्य उपकरण		
६.	**प्रयोगशाला कोठा** :उपचारका सामग्री (माटो, पानी गर्ने कोठा)आदिको गुणस्तर जाँच	✓	✓
७.	मनोपरामर्श एवं जीवनशैली र स्वास्थ्य प्रशिक्षण कोठा	१ वटा	१ वटा
८.	योगासन, प्राणायाम, ध्यान आदिका लागि आवश्यक हल	२० जना	४० जना
९.	Physiotherapy Unit	१ वटा	१ वटा
१०.	उपचार सेवाका कोठा (जल चिकित्सा, माटो चिकित्सा, सूर्य किरण चिकित्सा, चुम्बक चिकित्सा, मालिस एवं अन्य प्राकृतिक चिकित्सा सेवाका लागि)	१० वटा	१५ वटा
११.	भोजनालय (चिकित्सकले दिएको भोजन तालिमका अनुसारको भोजन दिन सक्ने भोजनालय, भोजन एवं पोषण विशेषज्ञका लागि आवश्यक कोठा)	३ वटा	३ वटा
१२.	पुनर्ताजगी कक्ष - चिकित्सक, सहायक चिकित्सक आदिको लागि	✓	✓
१३.	शैया/कोठा	२ २ १	२ २ २

उर्लाबारी नगरपालिका

		-	१
	विशेष सघन उपचार कोठा (१ जना बिरामी मात्र राख्ने) २/२ जना बिरामी राख्ने सुविधा भएको कोठा ४/४ जना बिरामी राख्ने सुविधा भएको कोठा ६/६ जना बिरामी राख्ने सुविधा भएको कोठा	२ २ १ -	२ २ २ १
१४.	शौचालय एवं स्नान कोठा	५ वटा	६ वटा
१५.	फुल विरुवा प्रशस्त भएको बगैंचा	✓	✓
१६.	<u>उपकरण</u>		

	सम्पूर्ण शरीरको वाष्पस्नान यन्त्र	२ वटा	३ वटा
	स्थानीय वाष्पस्नान यन्त्र	२ वटा	३ वटा
	कटिस्नान टव	५ वटा	७ वटा
	रीढस्नान टव	३ वटा	५ वटा
	एनीमा (Enema)	२ वटा	४ वटा
	विभिन्न प्रकारका पट्टिहरु (चिसो पट्टि)	२० वटा	३० वटा
	सेकका यंत्रहरु	३/३ वटा	५/५ वटा
	मटो चिकित्सामा प्रयोग हुने उपकरणहरु	५/५ वटा	१०/१० वटा
	सुर्य किरण चिकित्सामा प्रयोगहुने उपकरणहरु	आवश्यकतानुसार	आवश्यकतानुसार
	षद् कर्ममा प्रयोगहुने उपकरणहरु	आवश्यकतानुसार	आवश्यकतानुसार

उर्लाबारी नगरपालिका

	मालिसमा प्रयोगहुने उपकरणहरु		१० सेट	२० सेट
	पानीलाई विभिन्न तापक्रममा ल्याउने एवं वाफ वनाउने यन्त्र		१/१ वटा	१/१ वटा
	थर्मा मिटर(पानीको तापक्रम र शरिरको तापक्रम नाप्न)		१०/१० वटा	२०/२० वटा
	रक्तचाप नाप्ने यन्त्र (BP Set)		४ वटा	५ वटा
	नाक,कान, घाँटी जाच्ने यन्त्र (ENT Set)		२ वटा	३ वटा
	तौल नाप्ने यन्त्र (Weighing Machine)		३ वटा	४ वटा
१७	**जनशक्ति**			
	चिकित्सक	प्राविधिक	२ जना	२ जना
	सहायक चिकित्सक	प्राविधिक	२ जना	२ जना
	उपचारक	प्राविधिक	१० जना	१५ जना
	सहायक उपचारक	अप्राविधिक	२ जना	३ जना
	लेखापाल	अप्राविधिक	१ जना	१ जना
	प्रशासकीय प्रमुख	अप्राविधिक	-	१ जना
	प्रशासकीय सहायक	अप्राविधिक	१ जना	१ जना
	सुपरभाईजर	अप्राविधिक	१ जना	१ जना
	Receptionist	अप्राविधिक	१ जना	१ जना
	कार्यालय सहयोगी (पियन)	अप्राविधिक	३ जना	४ जना
	माली	अप्राविधिक	१ जना	१ जना
	चौकीदार		३ जना	३ जना

परिच्छेद १०

अभिलेख तथा प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था

उर्लाबारी नगरपालिका

२६. अभिलेख तथा प्रदिवेदन : (१) प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरेका सेवाहरु नगरपालिकाको कार्यालयबाट प्राप्त एकिकृत स्वास्थ्य व्यवस्थापन सुचना प्रणाली अनुसार अभिलेख राख्नुपर्नेछ । तोकिएको समयमा आफुले प्रदान गरेको सेवाको प्रतिवेदन पालिकाको कार्यालयबाट प्राप्त एकिकृत स्वास्थ्य सुचना व्यवस्थापन प्रणालीको ढाँचामा नगरपालिकाको कार्यालयमा अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(२) तोकिए बमोजिमको अभिलेख नराख्ने र प्रतिवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थालाई नगरपालिकाले सचेत गराउनुका साथै अनुमति खारेज गर्नसमेत सक्नेछ ।

(३) सूचना व्यवस्थापन गर्ने कर्मचारीलाई नगरपालिकाको कार्यालयबाट एकिकृत स्वास्थ्य सुचना व्यवस्थापन प्रणालीसम्बन्धि तालिम लिने व्यवस्था गराउनुपर्नेछ ।

(४) स्वास्थ्य संस्थाले सेवा प्रदान गरेका विरामीहरुको रोगको विवरण ICD 10 अनुसार coding गरी प्रतिवेदन गर्नुपर्नेछ ।

(५) स्वास्थ्य संस्थाले आफनो संस्थामा भएको जन्म तथा मृत्युको घटना विवरण प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएको ढाँचामा स्थानीय पञ्जिकाधिकारीलाई मासिक रुपमा दिनुपर्नेछ ।

(६) स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो संस्थामा नेपाल सरकारले तोकेको notifiable diseases का विरामी पत्ता लागेको वा शंका लागेको खण्डमा वा कुनै रोगको महामारीको शंका लागेमा तुरुन्तै नगरपालिकाको कार्यालयमा सुचना गर्नुपर्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

परिच्छेद ११

सञ्चालन अनुमति नवीकरण हुन नसक्ने अवस्था र खारेजी सम्बन्धी व्यवस्था

२७. **सञ्चालन अनुमति नवीकरण नहुने** : (१)यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुन सुकैकुरा लेखिएको भएतापनि देहायका अवस्थामा स्वास्थ्य संस्थाका सेवा सञ्चालन अनुमतिको नवीकरण गरिनेछैन :-

(क) नियमित वा आकस्मिक अनुगमन गर्दा तोकिएका गुणस्तर वा पूर्वाधार पुरा नगरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गरेको पाईएमा,

(ख) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण मा उल्लिखित शर्तहरु पालना नगरेको पाईएमा,

(ग) अस्पतालले प्रदान गरेका सेवाको तोकिएको ढाँचामा अभिलेख नराखेमा, तोकिएको ढाँचा र समयमा नियमित प्रतिवेदन नगरेमा र वार्षिक प्रतिवेदन सम्बन्धित पालिकाको कार्यालयमा पेश नगरेमा,

(घ) स्वास्थ्य संस्थाबाट सिर्जित अस्पतालजन्य फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन नगरेको पाईएमा,

(ङ) मन्त्रालय वा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना वा सम्वन्धित निकाय वा नगरपालिकाको कार्यालयले दिएको निर्देशनको उल्लंघन गरेमा,

(च) भवन संहिता अनुरुप भवन निर्माण नभएको वा पुराना भवनको हकमा तोकिएका समयभित्र भुकम्पीय दृष्टिकोणले भवन प्रबलीकरण गरेको नपाईएमा ।

२८. **खारेजी गर्न सकिने** : (१) यो निर्देशिका प्रारम्भ हुन अघि अनुमति प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाले संस्था सञ्चालन गर्न नसक्ने जनाइ सञ्चालन अनुमति खारेजीका लागि निवेदन दिएमा कार्यपालिकाको निर्णयबाट त्यस्ता संस्थाका सञ्चालन अनुमति खारेजी गर्न सक्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(२) गैर कानूनी क्रियाकलाप गरेको पाईएमा अनुगमन समितिको सिफारिसमा कार्यपालिकाले सम्बन्धित सेवा निलम्वन वा त्यस्ता संस्थाका सञ्चालन अनुमति खारेजी गर्नसक्नेछ ।

(३) दफा २७ र २८ मा तोकिएका कार्यहरु उलंघन गरेमा नगरपालिकाले त्यस्ता संस्थाका सञ्चालन अनुमति खारेजी गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद १२

विविध

२९ <u>सेवा शुल्क निर्धारण समिति सम्बन्धी व्यवस्था</u> : (१) सर्वसाधारणलाई उचित मूल्यमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा पुऱ्याउने प्रयोजनका लागि स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरका आधारमा त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाले लिन सक्ने सेवा शुल्क सम्बन्धी मापदण्ड निर्धारण उर्लाबारी नगरपालिकाको स्थानिय स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन २०७५ को दफा ५(१) बमोजिमको समितिले गर्ने छ । उक्त समितिको सिफारिसको आधारमा सेवा शुल्क निर्धारण हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) को प्रयोजनका लागि सेवा शुल्क निर्धारण सम्वन्धि कार्यका लागि समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार वस्नेछ ।

(३) सेवा शुल्क निर्धारण समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

३०. स्वास्थ्य सेवा अनुगमन समिति : (१) नगरक्षेत्र भित्र रहेको स्वास्थ्य संस्थाहरु अस्पताल, नर्सिङ होम, क्लिनिक, प्रयोगशाला सेवा ,औषधि पसल समेतले प्रदान गर्दै आएका सेवाहरुको अनुगमन उर्लाबारी नगरपालिकाको स्थानिय स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन २०७५ को दफा ५(१) बमोजिमको समितिले गर्ने छ । यस दफा प्रयोजनको लागि सम्वन्धित विषयको विशेषज्ञ, उपभोक्ता संस्थाका प्रतिनिधिहरुलाई समेत समितिले आमन्त्रित गर्नु पर्नेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

(२) अनुगमनको क्रममा उद्योग वाणिज्य संघ, प्रेससंग सम्बन्धित व्यक्तिहरुलाई समेत संलग्न गराउन सकिनेछ।

३१. मापदण्ड तथा अनुसूचीमा हेरफेर : नगर कार्यपालिकाले यस निर्देशिकामा उल्लिखित मापदण्ड तथा अनुसूचीहरू आवश्यकता अनुसार हेरफेर र थपघट गर्न सक्नेछ।

३२. व्याख्या गर्ने अधिकार : यस निर्देशिकामा उल्लिखित कुनै प्रावधानको कार्यान्वयनमा कुनै द्विविधा उत्पन्न भई कार्यान्वयनमा वाधा आई परेमा नगर कार्यपालिकाले सो मापदण्डको व्याख्या गर्नेछ।

३३. स्वतः अमान्य हुने :यस निर्देशिकामा लेखिएका कुनै कुरा प्रचलित कानूनको कुनै व्यवस्था संग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुनेछ।

उर्लाबारी नगरपालिका

अनुसूची १

पूर्वाधार, स्थायी एवं स्तरोन्नती स्वीकृतिको प्रयोजनको लागि अनुगमन समिति सम्बन्धी व्यवस्था

(दफा २ को खण्ड (क) सँग सम्बन्धित)

१. कार्यपालिकाले तोकेको जनस्वास्थ्य निरीक्षक - संयोजक

२. नगर भित्रका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाका प्रमुखहरु मध्ये नगर प्रमुखबाट मनोनित (एक) - सदस्य

३. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट मनोनित सरकारी स्वास्थ्य संस्थाको मेडिकल अधिकृत (एक) - सदस्य

४. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट मनोनित जिल्ला स्थित स्वास्थ्य कार्यालयको अधिकृतस्तरको प्रतिनिधी - सदस्य

५. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट मनोनित सरकारी स्वास्थ्य संस्थाको ल्याब टेक्नीसियन/अधिकृत (एक) - सदस्य

६. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट मनोनित सरकारी स्वास्थ्य संस्थाको रेडियोग्राफर/अधिकृत (एक) - सदस्य

७. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट मनोनित सरकारी स्वास्थ्य संस्थाको नर्सिङ्ग कर्मचारी/अधिकृत (एक) - सदस्य

८. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट मनोनित नगरपालिकाको इन्जिनियर (सिभिल) (एक) - सदस्य

९. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट मनोनित आर्युवेद औषधालयको कविराज निरीक्षक (एक) - सदस्य

उर्लाबारी नगरपालिका

१०. स्वास्थ्य शाखाको तथ्याङ्क हेर्ने कर्मचारी (एक) - सदस्य

११. स्वास्थ्य संयोजक/स्वास्थ्य शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव

स्पष्टीकरण: १. यस दफा प्रयोजनका लागि जनस्वास्थ्य निरिक्षक भन्नाले जनस्वास्थ्य विषयमा स्नातकतह उतिर्ण गरी स्वास्थ्य सेवाको कम्तिमा सातौ/आठौं तहमा कार्यरत कर्मचारी लाई सम्झनु पर्दछ। यस दफा प्रयोजनको लागी योग्यता पुगेमा स्वास्थ्य शाखा प्रमुख लाई नै संयोजक तोक्नु पर्नेछ। स्वास्थ्य शाखा प्रमुख संयोजक तोकीएको अवस्थामा स्वास्थ्य शाखाको अधिकृत स्तरको कर्मचारीले सदस्य सचिवको भुमीका निर्वाह गर्नेछ।

२. नगरपालिका माताहतमा संयोजक वा सदस्यहरु नभएको अवस्थामा स्वास्थ्य कार्यालय तथा सरकारी अस्पतालका स्थायी कर्मचारीहरुबाट सदस्य कायम गर्नु पर्ने छ।

३. समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित विषयका विशेषज्ञलाई समितिका सदस्यका रुपमा थप गर्न सक्नेछ

उर्लाबारी नगरपालिका

अनुसूची २

भवन सम्बन्धी मापदण्ड (दफा २ को खण्ड (प) सँग सम्बन्धित)

काठमाण्डौ उपत्यका बाहिर निर्माण गरिने स्वास्थ्य संस्थाका हकमा मापदण्डमा उल्लेख गरिएका भए सोही अनुसार तथा नभएका हकमा देहायका मापदण्ड अनुसार कायम गरिनुपर्नेछ ।

- अधिकतम ग्राउण्ड कभरेज - ४० प्रतिशत
- Floor Area Ratio (FAR) - २.५
- न्युनतम पार्किङ स्थल - जम्मा जग्गाका २५ पतिशत
- भवनका सेट ब्याक (Set Back) - कम्तिमा ३ मिटर भवनका चारैतिर
- लाईट प्लेन (Light Plane)- ६३.५ डिग्री

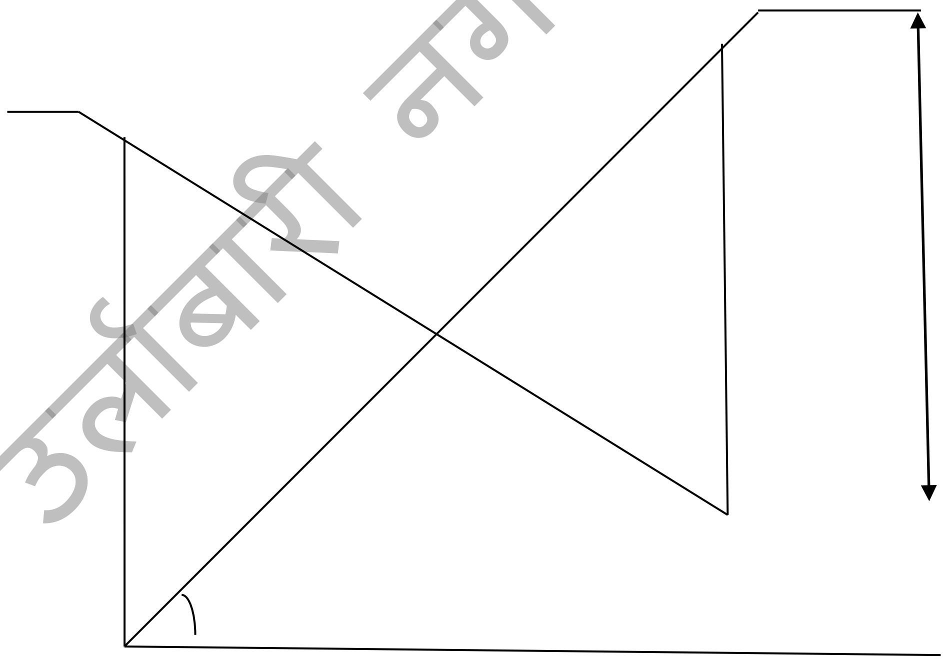

उर्लाबारी नगरपालिका

अनुसूची ३

पूर्वाधार स्वीकृतिको मनसाय पत्रका लागि निवेदन फाराम

(दफा ४ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

श्री ....

....।

निम्नानुसार प्रस्तावित अस्पतालका संचालन तथा पूर्वाधार स्वीकृतिको मनसाय पत्रका लागि देहाय अनुसार कागजात सहित निवेदन फाराम पेश गरेका छु/ छौ ।

निवेदन फारामः

कार्यकारी अधिकृत/संचालन समितिका तर्फबाट

....

१. अस्पतालको नाम :-

शैया संख्या :-

२. साधारण सेवा/विशेषज्ञ सेवा वा अस्पताल के हो उल्लेख गर्ने:-

३. अस्पतालको ठेगाना (पत्राचार गर्ने ठेगाना) :-

पालिका :- वडा नं. :-

टोल :-

ब्लक नं. :- टेलिफोन :-

मोबाइलः- पो.ब.नं. :-

उर्लाबारी नगरपालिका

४. अस्पताल खोल्न व्यक्तिहरु (५ प्रतिशत भन्दा बढी शेयर धारण गर्नेहरुको मात्र) :-

नाम :- ठेगाना :-

नागरिकता नं. :- मोबाइल नं. :-

फोन नं. :-

५. अस्पतालका लागि आवस्यक जग्गा र स्वामित्वका

(क) जग्गाका कित्ता, क्षेत्रफल र स्वामित्वका प्रकार:

(ख) लिजमा भए कबुलियतनामा पेश गर्ने:

६.अस्पतालका वित्तीय स्रोत :-

(क) निजी लगानी (ख) बैंक कर्जा (ग) सरकारी

(घ) अनुदान सहयोग

(ङ) गैरसरकारी संस्थाबाट कर्जा लिइ संचालन गर्नेभए सोको विवरण

(च) अन्य वित्तीय लगानी :- (स्थीर पूँजी लागत) रु. ....

(क) भवन तथा जग्गाको लागि :- रु. ....

(ख) औजार उपकरणको लागि :- रु. ....

(ग) वित्तीय लगानी (चाल पूँजी लागत) रु. ....

(घ) रोजगार संख्या :- ....

(ङ) अनुमानित आम्दानी :- रु. ....

(च अनुमानित मुनाफा :- .... मासिक :- रु. ..... त्रैमासिक :- रु. .....

वार्षिक :- रु. ....

उर्लाबारी नगरपालिका

७. देहायका विषयहरु समेत समावेश भएको व्यावसायिक कार्ययोजना

(क) स्वीकृत संस्थाबाट प्रदान गन सेवाहरूका विवरण :

निदानात्मक सेवा

- एक्स-रे
- अल्ट्रासाउण्ड
- इन्डोस्कोपी
- इसीजी, ट्रेड मिल
- प्रयोग शाला
- ....
- ....
- ....

प्रतिकारात्मक सेवा

- खोप
- गर्भवती, सुत्केरी जाँच
- परिवार नियोजन
- ....
- ....
- ....
- ....
- ....

उपचारात्मक सेवा

- प्रसूति तथा स्त्री रोग
- जनरल मेडिसिन
- जनरल सर्जिकल
- विशेषज्ञ सेवा :

जस्तैः प्रसूति सेवा, मृगौला रोग, स्नायु, आँखा, हाडजोर्नी, मानसिक सेवा

- ....
- ....

(ख) संस्थामा प्रयोग हुने आवश्यक उपकरणहरूका विवरण (संलग्न):

१)...

२)...

३)..

४)...

(ग) संस्थामा सेवा पुऱ्याउनका लागि आवश्यक पर्ने जनशक्तिका विवरण (संलग्न गर्ने):

(१) विशेषज्ञ :

नाम : पद : योग्यता पार्टटाइम फुलटाइम :

(२) प्राविधिक :

नाम : पद : योग्यता पार्टटाइम फुलटाइम :

उर्लाबारी नगरपालिका

(३) प्रशासनिक :

नाम :	पद :	योग्यता	पार्टटाइम	फुलटाइम :

नोट :

(१) संस्थामा कार्य गर्न प्राविधिक कर्मचारीहरू सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएको हुनुपर्ने । सम्बन्धित परिषदको प्रमाण पत्र अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(२) कर्मचारीहरूको योग्यताका प्रमाणित प्रतिलिपिका साथै कार्यगर्ने मन्जुरीनामा समेत संलग्न हुनुपर्ने।

(३) सरकारी कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरू संलग्न हुने भएमा प्रचलित कानुन बमोजिमको स्वीकृति पत्र अनिवार्य रुपमा संलग्न हुनुपर्ने ।

(४) प्राविधिक कर्मचारीहरुले आफै कार्य गर्ने अन्य संस्थाहरुका समेत विवरण खुलाउने ।

उर्लाबारी नगरपालिका

अनुसूची ४

स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नतिको लागि अनुमति प्राप्त गर्न दिने निवेदन फाराम

(दफा ५ कोउपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

१. संस्थाका नाम :- शैया संख्या :-

२. साधारण सेवा/विशेषज्ञ सेवा अस्पतालमा कुन हो उल्लेख गर्नेः-

३. संस्थाका ठेगाना (पत्राचार गन ठेगाना) :-

अञ्चल :- वडा नं. :- टोल :-

जिल्ला :- व्लक नं. :- टेलिफोन न. :-

४. संस्था खोल्ने व्यक्तिहरु :-

नाम :-

नागरिकता नं. :-

ठेगाना :-

फोन नं. :-

मोबाइल नं. :-

५. संस्थाको वित्तीय स्रोत :-

क. निजी :-

ख. शेयर कर्जा :-

ग. सरकारी :-

घ. गैर सरकारी संस्थाबाट कर्जा लिइ संचालन गर्न भए सो उल्लेख गर्न

वित्तीय लगानी :- (लागत) रु.

उर्लाबारी नगरपालिका

क. भवन तथा जग्गाको लागि :-

औजार उपकरण :-

जनशक्ति :-

अनुमानित आम्दानी :-

आम्दानी स्वदेशी:- बिदेशी:-

अचल सम्पत्तिको स्रोत :- अनुमानित मुनाफा :-

मासिक :-

त्रैमासिक :- वार्षिक :-

६. नर्सिङ्ग होम तथा निजी अस्पतालका वर्गीकरण अनुसार प्रदान गर्ने सेवाहरुको बिवरण कुन-कुन सेवा पुऱ्याउने हो? खुलाउने ।

निदानात्मक सेवा	**प्रतिकारात्मक सेवा**	**उपचारात्मक सेवा**	**अन्य सेवा**
एक्स-रे	खोप	प्रसूति तथा स्त्रीरोग	एम.सि.एच क्लिनिक
प्याथोलोजी ल्याव	आहार विहार	जनरल मेडिसिन	परिवार नियोजन
अल्ट्रासाउण्ड		जनरल सर्जिकल विशेषज्ञ सेवा	
ई.सी.सी.,		जस्तै :- इण्डोस्कोपी प्रसूति सेवा,	
ट्रेडमील प्रयोगशाला		मृगौला रोग, स्नायु, दन्त,	
सर्जिकल सेवा तथा रुजाहर व्यवस्थापन			

७. संस्थामा प्रयोग हुने आवश्यक मुख्य उपकरणहरुको बिवरण तथा स्रोत :-

(क)

(ख)

(ग)

(घ)

उर्लाबारी नगरपालिका

(ङ)

(च)

(छ)

(ज)

(झ)

८. संस्थामा सेवा पुऱ्याउने कर्मचारीहरुका बिवरण सम्बन्धित मापदण्ड अनुसार

(क) विशेषज्ञ :-

नामः पद : योग्यताः पार्टटाईम फुलटाईम

(ख) प्राविधिक :-

नामः पद : योग्यताः पार्टटाईम फुलटाईम

(ग) प्रशासनिक :-

नामः पद : योग्यताः पार्टटाईम फुलटाईम

नोट :

१) सम्बन्धित सेवा अनुसार निर्धारित मापदण्डहरु र पूर्वाधारहरु पूरा भए पश्चात मात्र सेवा संचालन गर्न पाईनेछ ।

२) उपर्युक्त बमोजिम के कति कर्मचारीहरुका संस्थामा संलग्न हुने हो, स्पष्ट उल्लेख हुनुपर्ने ।

३) सबै शुल्क बिवरण बिस्तृत रुपमा उल्लेख हुनुपर्ने।

४) संस्थामा कार्य गर्ने प्राविधिक कर्मचारीहरु सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएको हुनुपर्ने, सम्बन्धित परिषदको प्रमाणपत्र अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्ने ।

उर्लाबारी नगरपालिका

५) कर्मचारीहरुको योग्यताको प्रमाणित प्रतिलिपिका साथै कार्य गर्ने मन्जुरीनामा समेत संलग्न हुनुपर्ने।

६) नेपाल सरकारमा कार्यरत कर्मचारीहरु संलग्न हुने भएमा प्रचलित कानुन बमोजिम स्वीकृति पत्र अनिवार्यरुपमा संलग्न हुनुपर्ने ।

७) प्राविधिक कर्मचारीहरुले आफै कार्य गर्ने अन्य संस्थाहरुको समेत विवरण खुलाउने ।

नोटः स्वास्थ्य संस्था सञ्चालनका लागि निवेदन दिदा संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरु

१. निवेदन फारम

२. कम्पनी दर्ता/ संस्था दर्ताको प्रमाणित प्रतिलपि

३. संस्था/कम्पनीको विधान/प्रवन्ध पत्र, नियमावलीको प्रतिलिपि

४. स्थायी लेखा दर्ता प्रमाण-पत्रका प्रतिलपि

५. स्थापना गर्न लागिएका ठाउँमा अस्पताल आवश्यक छ भन्ने सम्बन्धित वडाको सिफारिस पत्र

६. अस्पतालमा काम गर्ने जनशक्ति सम्बन्धी विवरण

(क) बायोडाटा

(ख) शैक्षिक योग्यता, तालिमको प्रमाणित प्रतिलिपि

(ग) प्राविधिक कर्मचारीहरुल सम्बन्धित काउन्सिलका दर्ता प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि

(घ) नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि

(ङ) जनशक्तिहरुको काम गर्न समय (पार्टटाइम/फुलटाइम किटान गर्नुपर्नेछ

उर्लाबारी नगरपालिका

(च) मञ्जुरीनामा/कबुलियतनामा

७. औजार उपकरणका बिवरण तथा स्रोत

८. सम्पूर्ण सेवा शुल्क बिवरण

९. भौतिक सामग्रीको बिवरण

१०. प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) वा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA) स्वीकृति पत्रका प्रतिलिपी

११. अस्पतालको विस्तृत सर्भेक्षण सहितको प्रस्ताव

१२. अस्पतालको आर्थिक नियमावली

१३. अस्पतालले लिन सेवा शुल्क विवरण र गरीब तथा असहायलाई छुट दिने नीति

१४. प्रदान गरिन सेवाका विवरण

१५. जग्गा/घरका स्वामित्व

१६. घर/कोठा बहालमा लिइ सञ्चालन गर्नेभए घर बहाल सम्झौता-पत्र र भवन स्वास्थ्य संस्था संचालन गन राष्ट्रिय भवन संहिता बमोजिम उपयुक्त छ भन्ने सम्बन्धि सिफारिश पत्र

१७. भवनका स्वीकृत नक्सा

१८.संस्थाका चल अचल सम्पत्ति बिवरण तथा वित्तीय स्रोत

१९. संस्थाका कार्ययोजना (Scheme)

२०.PAN मा दर्ता नम्वरः

२१. कर चुक्ता प्रमाण पत्र (लागुहुने अवस्थामा मात्रै)

२२. लेखापरीक्षण प्रतिवेदन (लागु हुनेअवस्थामा मात्रै)

उर्लाबारी नगरपालिका

२३. बिरामी बडापत्रका नमुना

२४. सम्बन्धित निकायका भवन संहिता सम्बन्धी स्वीकृति पत्र

२५. रु. ५ को हुलाक टिकट

२६. मूल्य अभिबृद्धि कर वा आयकरमा दर्ता भएको प्रमाणपत्र

२७. भवन निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र

२८.सम्बन्धित निकायबाट भवनका नक्सा डिजाइन र निर्माण राष्ट्रिय भवन संहिताका मापदण्ड बमोजिम भएका स्वीकृति पत्र ।

उर्लाबारी नगरपालिका

अनुसूची ५

स्वास्थ्य क्लिनिक/रेडियो ईमेजिङ सेवा/पोलिक्लिनिक सञ्चालन अनुमति माग गर्नेनिवेदन फाराम

(दफा ५ कोउपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

१. संस्थाको नाम :- शैया संख्या :-

२. संस्थाको ठेगाना (पत्राचार गर्ने ठेगाना):-

अञ्चल :- पालिका. :- ब्लक नं :-

जिल्ला :- वार्ड नं. :- टेलिफोन न. :-

पो.व.नं. :-

३. संस्था खोल्ने व्यक्तिहरु :-

नाम :- नागरिकता :-

ठेगाना :- फोन नं. :-

४. संस्थाको वित्तीय स्रोत :-

क. निजी :- ख. शेयर कर्जा :-
ग. वैदेशिक :-

घ. गैर सरकारी :- ङ. सामुदायिक :-
च. अन्य

५. संस्थाको क्षमता तथा बिस्तृत कार्य योजना :-

सेवा प्रदान गर्ने क्षेत्रहरु :

निदानात्मक सेवा प्रतिकारात्मक सेवा उपचारात्मक सेवा

एक्स-रे खोप प्रसूति तथा स्त्रीरोग अल्ट्रासाउण्ड

उर्लाबारी नगरपालिका

एम.सि.एच. जनरल मेडिसिन

इण्डोस्कोपी परिवार नियोजन सेवा जनरल सर्जिकल विशेषज्ञ

सेवा जस्तैः- ई.सी.सी., ट्रेडमील प्रयोगशाला

आँखा,नाक,मुटु,मृगौला,स्नायुरोग ईत्यादि ।

अन्य सेवाः- फार्मेसी

६. सेवा शुल्क .अलग र स्पष्टसँग) खुलाउन :-

७. संस्थामा सेवा हुन आवश्यक उपकरणहरुका बिवरण तथा स्रोत :-

८. संस्थामा सेवा पुऱ्याउन जनशक्ति बिवरण :-

संख्या/योग्यता/अनुभव/पार्टटाईम /फूलटाईम /अन्य सुविधा

सामान्य चिकित्सक : विशेषज्ञ चिकित्सक : अन्य प्राविधिक :

नोट :

१) सम्बन्धित सेवा अनुसार निर्धारित मापदण्डहरु र पूर्वाधारहरु पूरा भए पश्चात मात्र सेवा संचालन गर्न पाईनेछ ।

२) उपर्युक्त बमोजिम के कति कर्मचारीहरु संस्थामा संलग्न हुन हो, स्पष्ट उल्लेख हुनुपर्ने ।

३) संस्थामा काम गर्ने कर्मचारीहरु सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएका हुनुपर्ने, सम्बन्धित परिषदका प्रमाणपत्रहरु अनिवाय रुपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

४) कर्मचारीहरुको योग्यताको प्रमाणित प्रतिलिपिहरु संलग्न हुनुपर्नेछ ।

५) नेपाल सरकारमा कार्यरत कर्मचारहिरु संलग्न हुन भएमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ का दफा ५९ अनुसारका स्वीकृति पत्र अनिवार्यरुपमा संलग्न हुनुपर्ने ।

उर्लाबारी नगरपालिका

अनुसूची ६

स्वास्थ्य संस्था स्थापना तथा नवीकरण अनुमति दस्तुर

(दफा ८ र ९ संग सम्बन्धित)

यस निर्देशिकाको अनुसूची-६ बमोजिमको विभिन्न दस्तुर नगरपालिकाको आर्थिक ऐन बमोजिम हुनेछ तर आर्थिक ऐनमा तोकि नसकिएको खण्डमा कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

उर्लाबारी नगरपालिका

अनुसूची ७
स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवाको विरामी बडापत्रको ढाँचा
(दफा १५ उपदफा (१) को बुदाँ (ट) संग सम्बन्धित

सि.न.	शाखा	प्रदान गरिने सेवा विवरण	प्रक्रिया	दस्तुर	लाग्ने समय	सम्पर्क ब्यक्ति	कैफियत

उर्लाबारी नगरपालिका

अनुसूची ८

स्वास्थ्य संस्थाबाट आकस्मिक सेवाको लागि चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीको विवरणको ढाँचा

(दफा १५ उपदफा (१) को बुदा (थ) संग सम्बन्धित

मितिः

क.सं	स्वास्थ्यकर्मीको नाम	पद	समय	कैफियत

आज्ञाले,

अग्नि प्रसाद अधिकारी

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

मूल्य रु. ५५।-

उर्लाबारी नगरपालिका